

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

VYPÁLENÍ LIDIC V ROCE 1942

Veronika Hemrová

Plzeň 2011

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Vypálení Lidic v roce 1942

Veronika Hemrová

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Randák, Ph. D

Katedra antropologických a historických věd

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2011

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2011

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu PhDr. Janu Randákovi,
Ph.D. za cenné rady a připomínky.

Obsah

1	ÚVOD	8
2	OBECNÉ INFORMACE	11
	2.1 Reinhard Heydrich	11
	2.2 Operace Anthropoid	12
	2.3 Atentát na Reinharda Heydricha	13
	2.4 Pátrání po pachatelích	14
3	OBEC LIDICE	19
	3.1 Stručná historie obce	19
	3.2 Život v Lidicích po začátku druhé světové války	20
	3.3 Proč nacisté zničili právě tuto obec.....	20
	3.4 Rozhodnutí o vypálení obce	24
	3.5 Dlouhá lidická noc	26
	3.6 Osudy obyvatel	27
	3.6.1 Lidičtí muži.....	27
	3.6.2 Osud lidických žen	29
	3.6.3 Osudy dětí	30
	3.6.4 Vypálení a srovnání Lidic se zemí.....	31
	3.7 Celosvětový ohlas na lidickou tragédii	35
4	OBEC LEŽÁKY	37
	4.1 Stručná historie obce	37

4.2 Život v Ležácích po začátku druhé světové války	37
4.3 Obklíčení Ležáků a zatýkání obyvatel.....	39
4.4 Srovnání Ležáků se zemí	41
4.5 Osudy obyvatel	42
4.6 Poválečný vývoj Ležáků.....	43
5 VÝSTAVBA A ŽIVOT LIDIC PO VÁLCE.....	45
5.1 Přeživší obyvatelé Lidic	45
5.1.1 Návrat lidických žen po osvobození.....	45
5.1.2 Lidické děti.....	46
5.1.2.1 Nalezené lidické děti	48
5.1.2.2 Zavražděné lidické děti	49
5.1.3 Norimberský proces	50
5.2 Společnost pro obnovu Lidic	51
5.2.1 Výstavba nových Lidic.....	52
6 PAMÁTNÍK LIDICE A VZPOMÍNKOVÉ AKCE	54
6.1 Poválečná léta a setkávání v Lidicích.....	54
6.2 Setkání v Lidicích.....	54
6.3 Vstupní areál na pietní území	55
6.3.1 Muzeum Lidice	55
6.3.2 Lidická galerie.....	56
6.3.3 Růžový sad.....	57
6.4 Pietní území	57
6.4.1 Památník dětských obětí války.....	58
7 ZÁVĚR.....	59

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	61
9 RESUMÉ.....	64
10 PŘÍLOHY	65

1 ÚVOD

Má bakalářská práce se vztahuje ke státnicovému bloku České dějiny v Evropském kontextu. Téma jsem si zvolila vlastní dle toho, co mě bude opravdu zajímat. Ve své práci se zaměřím na všeobecně známý osud nacisty vypálené a se zemí srovnané obce Lidice v roce 1942, na osudy jejích obyvatel, na budování nových Lidic a vznik Památníku Lidice. V práci také zmíním osud druhé vypálené obce Ležáky. Předmětem práce bude též zohlednění neopomenutelných událostí, které předcházely samotné akci, a jež tak všeobecně známy nejsou.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, přičemž obsah práce lze rozdělit do tří hlavních částí. První část je věnována Reinhardu Heydrichovi a operaci Anthropoid, při které byla do Protektorátu vysazena posádka, jejímž cílem bylo spáchat atentát na zastupujícího říšského protektora. Dále se má práce zabývat pátráním po pachatelích atentátu a skutečnostmi, jež nacisty vedly k vypálení obcí Lidice a Ležáky. Druhá část již popisuje jednotlivé body a události, na jejichž základě bylo rozhodnuto o vypálení obcí a osudu obyvatel. Třetí část je věnována Lidicím v době poválečné, historii Památníku Lidice a pietního území a každoročnímu setkání v Lidicích. Ve druhé části zmiňuji osudy obyvatel, zavraždění lidických mužů, odtrhnutí dětí od matek, internaci lidických žen a dětí bezprostředně po 10. červnu 1942. Až ve třetí části se těžkému údělu lidických žen a dětí věnuji rozsáhleji. Uvádím zde, kam vedla další cesta obyvatel, kdy a kde byli od sebe rozděleni, kde o nich končí poslední písemné záznamy a také, kolik přeživších obyvatel se na konci války vrátilo zpět do vlasti.

Hlavní náplní mé práce je popis, respektive zohlednění osudu Lidic. Ležáky ve své práci zmiňuji proto, že je potkal stejný osud. Avšak vzhledem k podstatě předkládaného textu se jimi nebudu zabývat podrobněji. Z praktických důvodů se také nebudu na tomto místě věnovat nesrovnalostem a odlišným informacím, s nimiž jsem se v průběhu práce setkala.

Má práce vychází z publikací věnující se životu v Protektorátu Čechy a Morava¹ za nacistické okupace a operaci Anthropoid². Bez vylíčení událostí, jež vedly k vypálení obce Lidice a Ležáky, by nebyla má práce kompletní. Pro mou práci nejdůležitější je literatura faktu a též sepsané a zpracované paměti očitých svědků, bez jejichž výpovědí by nebylo možno události vylíčit tak detailně. Mezi takové publikace patří *A hořel snad i kámen* od Miroslava Ivanova³, publikace od Eduarda Stehlíka⁴ a dílo *Lidice. Čin krvavého teroru a porušení zákonů i základních lidských práv*⁵ či paměti Jaroslavy Skleničkové. Při dohledávání osudu přeživších lidických obyvatel jsem se často setkávala s nesrovnalostmi. Bylo třeba brát ohled na rok vydání a pozorně srovnávat data i z jiných publikací. Při zpracování kapitoly o lidických dětech jsem se proto většinou řídila údaji uvedenými v nejaktuálnější publikaci, *Osudy lidických dětí*.⁶ Výstavbě nových Lidic a Památníku Lidice je věnována též část děl Eduarda Stehlíka a publikace *Lidice dříve, Lidice dnes*.⁷

Při zpracování osudu osady Ležáky jsem především vycházela z publikace *Křížovatky času*.⁸ Další informace byly dohledány ve vedlejších publikacích a na internetových stránkách Památníku Ležáky.

Použito bylo též internetových zdrojů. Především internetových stránek Památníku Lidice⁹ a Památníku Ležáky.¹⁰ Na stránkách jsou

---

¹ MASTNÝ, Vojtěch. *Protektorát a osud českého odboje*. Praha, Eurolex Bohemia 2003. ISBN 80-86432-56-4.

² STEHLÍK, Eduard. – RAJLICH, Jiří. – KNÍŽEK, Aleš. – BURIAN, Michal. *Atentát – Operace Anthropoid 1941 – 1942*. Praha : Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2002. ISBN 80-7278-157X.

³ IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. 2. vyd. Praha : Panorama, 1982.

⁴ STEHLÍK, Eduard. *Lidice. Příběh české vsi*. Praha : V ráji, 2004. ISBN 80-86758-13-3.

STEHLÍK, Eduard. *Lidické vzpomínání*. Praha : V ráji, 2007. ISBN 978-80-86758-45-9.

⁵ LOUDA, Vlastimil. *Lidice. Čin krvavého teroru a porušení zákonů i základních lidských práv*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo vnitra, 1945.

⁶ MACKOVÁ, Jolana. – ULRYCH, Ivan. *Osudy lidických dětí*. Praha : V ráji, 2003. ISBN 80-903163-9-5.

⁷ HANZLÍKOVÁ, R. – VEVERKA, P. *Lidice dříve. Lidice dnes*. Nymburk : Vega-I, 2009. ISBN 978-80-8675757-99-5.

⁸ DOLEŽALOVÁ, Jarmila. *Křížovatky času - Ležáky v datech*. Litomyšl, 2007.

pouze nejdůležitější informace, které bylo třeba v mé práci upřesnit a doplnit.

Vzhledem k tomu, že cílem mé bakalářské práce je relevantním způsobem popsat vymezené období českých dějin, což vyžaduje studium značného množství literatury, je nejdůležitější metodou při zpracování kromě deskripce také kritická reflexe a komparace textů. Nelze operovat s pouhou deskripcí, jelikož jednotlivé události je potřeba jistým způsobem dále zpracovat, tedy porovnat rozličné varianty v jednotlivých textech, které se liší většinou v závislosti na době vydání. Po komparaci a interpretaci textů metodou kompilace vyberu do své práce pouze takové informace, které jsou nezbytné pro představení a vysvětlení dané dějinné problematiky.

---

⁹ *Lidice : město a památník* [online]. [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice.info>

¹⁰ *LEŽÁKY.CZ : Historie* [online]. Poslední aktualizace 19.9.2007 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.lezaky.cz/cz/historie>>.

2 OBECNÉ INFORMACE

2.1 Reinhard Heydrich

SS Obergruppenführer generál Reinhard Tristan Eugen Heydrich, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti¹¹, se stal říšským protektorem již 27. září 1941, oficiálně však funkci převzal až 28. září v 11:00 na Pražském hradě. Původně přijel Heydrich do Prahy pouze jako zástupce stávajícího protektora Konstantina von Neuratha, který byl ve svém úřadu od vyhlášení Protektorátu Čech a Moravy 15. března 1939. Heydrich po svém příjezdu nastolil tvrdý postup.¹² Veškeré jeho počínání, řízené snahou získat úřad říšského protektora a stížnosti na mírnost a neschopnost současného protektora, urychlilo odvolání von Neuratha na zdravotní dovolenou. „Odchod von Neurathův jako říšského protektora na zdravotní dovolenou a příchod Heydrichův znamená mezník velmi významný.“¹³ Krutost a bezohlednost byly právě jedním z důvodů, proč byl do Prahy vyslán právě Heydrich.

Tehdejší československý prezident Emil Hácha mohl Heydrichově vládě pouze pasivně přihlížet. Názory na Háchovo počínání v tomto období jsou značně rozporuplné. Nutno však přihlídnout k tomu, že za okupace byl Hácha nemocný člověk a jeho chování se nelišilo od chování většiny ostatních Čechů¹⁴.

Dne 27. září nechal Heydrich zatknout ministerského předsedu Aloise Eliáše a následující den vyhlásil ve většině okresů civilní výjimečný stav, tzv. stanné právo, přičemž stanné soudy „pro trestné činy

---

¹¹ Reichssicherheitshauptamt neboli RSHA. In: Mastný, 2003 : 181

¹² Srov.: Mastný, 2003 : 178 – 180.

¹³ Louda, 1945 : 17.

¹⁴ Toto chování by se dalo charakterizovat pasivní rezignací. Hácha ve svých tehdejších projevech nabádal obyvatelstvo k poslušnosti a zrazoval je od jakéhokoliv kladení odporu.

proti veřejné bezpečnosti a pořádku“¹⁵ vznikly v Praze a v Brně. Pod Heydrichovým vedením měla být také v Protektorátě, po Německu a Rakousku, vyřešena židovská otázka.¹⁶

Právě atentát na třetího nejmocnějšího muže v Říši Reinharda Heydricha a pátrání po jeho pachatelích vedl k masovým popravám, k odkrytí celé sítě odbojového protektorátního hnutí a k vypálení obcí Lidice a Ležáky.

2.2 Operace Anthropoid

Situaci v Protektorátě měla změnit výsadková skupina Anthropoid. Anthropoid byl krycí název pro operaci, jejímž úkolem bylo provést atentát na Heydricha. Samotné přípravy byly zahájeny již 2. října 1942 ve spolupráci s britskou SOE.¹⁷ Od 18. června byla v Londýně schválena československá exilová vláda pod vedením Edvarda Beneše. Ale i přesto Velká Británie neuznávala Československo jako subjekt mezinárodní politiky a mnichovská dohoda stále zůstávala v platnosti. Československo bylo vnímáno jako spojenec nacistického Německa, jelikož obyvatelé nevykazovali žádné známky odporu. Operace Anthropoid měla ovšem Britům jasně ukázat, že i politická reprezentace v Protektorátu uznává Benešovu autoritu a nacistický režim odmítá.¹⁸

Pro operaci Anthropoid byl zvolen Josef Gabčík a Karel Svoboda, který se však zranil při výcviku a byl nahrazen Janem Kubišem. Odlet parašutistů do Protektorátu byl plánován na říjen, ale musel být několikrát odložen kvůli nepříznivému počasí a špatnému radiovému spojení

---

¹⁵ Louda, 1946 : 18.

¹⁶ Konce války se dožilo z 93 952 Židů deportovaných z Protektorátu pouhých 3 371. In: Mastný, 2003 : 187.

¹⁷ SOE, Special Operations Executive, je britská zpravodajská organizace, přesněji oddělení pro zvláštní operace. Do plánu SOE patřilo i hnutí v Protektorátu. In: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 31.

¹⁸ Tamtéž.

s Protektorátem. Skupina Anthropoid byla do okupovaného Československa vysazena letounem Handley-Page Halifax v noci z 28. na 29. prosince 1941 spolu se skupinami Silver A a Silver B.¹⁹ Skupina Antropoid měla být vysazena východně od Plzně, ale v důsledku navigačního omylu byla vysazena východně od Prahy u obce Nehvizdy u Čelákovic.

2.3 Atentát na Reinharda Heydricha

Jan Kubiš s Josefem Gabčíkem sice byli seznámeni se situací, která panuje v Protektorátě, ale skutečnost byla daleko horší. Svůj úkol udržovali v tajnosti a na jeho splnění čekali 5 měsíců. Po celou dobu jim pomáhali příslušníci domácího odboje.²⁰ Z příprav, které parašutisté konali, představitelé domácího odboje pochopili, jaký úkol jim byl Londýnem zadán. Věděli dobře, že po atentátu na Heydricha by následovaly kruté represálie, a tak navázali prostřednictvím vysílačky Libuše spojení s Londýnem a snažili se přimět exilovou vládu ke změně rozkazů. Plukovník František Moravec nechal o 2 dny později odeslat uklidňující depeši, rozkazy však nezměnil.

---

¹⁹ Úkolem skupiny Silver A a Silver B bylo dopravit do Protektorátu radiové stanice, udržovat spojení s Londýnem a pomáhat domácímu odboji. Skupina Silver A byla tvořena npor. Alfrédem Bartošem, rtm. Josefem Valčíkem a svob. Jiřím Potůčkem a místem její činnosti bylo Pardubicko. Tato skupina měla být původně vysazena východně od Čáslavi, ale v důsledku navigační chyby a následném spletení si Prahy s Plzní, byla vysazena mezi Poděbrady a Městcem Králové. Skupina Silver B, tvořená rtm. Janem Zemkem a čet. Vladimírem Škáchou, byla vysazena namísto severozápadně od Ždírcu u Přelouče. tato skupina svůj úkol nesplnila, při seskoku byla poškozena radiová stanice a parašutisté nenavázali kontakt ani s Londýnem ani s domácím odbojem. Oba parašutisté se však dožili konce války, Zemek v ilegalitě, Škácha byla zatčen v lednu 1945 gestapem a dopraven do koncentračního tábora Flossenbürg. In: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 44, 50.

²⁰ „Hlavním pražským opěrným bodem parašutistů se stal byt rodiny Moravcových v Biskupově ulici na Žižkově.“ In.: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 60.

Atentát byl proveden v dopoledních hodinách 27. května 1942, kdy Heydrich se svým řidičem SS-Oberscharführerem Johanesem Kleinem sjížděl z Kobylis Kirchmayerovou ulicí. Ten den měl Reinhard Heydrich odletět do Rastenburgu – Hitlerova hlavního stanu Wolfschanze (Vlčí doupe) v dnešním Východním Polsku²¹ – na osobní setkání s vůdcem. Místo pro atentát nebylo vybráno náhodně. Gabčík s Kubišem věděli, že Heydrich jezdí každý den do úřadu z Panenských Břežan stále stejnou trasou a bez doprovodu ochranky. Toto místo vybrali pro atentát kvůli ostré zatáčce, ve které musel vůz zpomalit. Právě při tomto zpomalení měl Josef Gabčík samopalem značky STEN vypálit do vozu. Jeho zbraň se ovšem zasekla, načež v této chvíli Jan Kubiš pohotově vytáhl z aktovky připravenou bombu a vrhl ji po voze. Bomba explodovala před pravým zadním kolem a jedna ze střepin zasáhla zastupujícího říšského protektora do zad. S tržnou ranou, nalevo od bederních obratlů, byl odvezen do nemocnice na Bulovce a několikrát operován, přesto dne 4. června 1942 v půl osmé ráno zemřel.²²

2.4 Pátrání po pachatelích

Další, masovější a rozsáhlejší „bezpříkladný teror“²³ přineslo pátrání po pachatelích. Pár hodin po atentátu Hitler telefonicky udělil K. H. Frankovi post prozatímního Heydrichova zástupce. Ještě tentýž den se však v Praze objevil šéf německého OrPo²⁴ Kurt Daluge, po Hitlerovi a Himmlerovi nejvyšší důstojník SS s hodností oberstgruppenführer. Hitler tedy pověřil „vedením vládních záležitostí až do protektorova

---

²¹ Srov.: Sýs, 2008 : 72.

²² Srov.: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 68.

²³ Louda, 1946 : 21.

²⁴ OrPo – Ordnungspolizei neboli pořádková policie. Ta se dále členila na ochrannou policii (Schutzpolizei), četnictvo (Gendarmerie), obecní výkonnou policii (Gemeindevollzugspolizei) a požární ochrannou policii (Feuerschutzpolizei). In: *VÁLKA.CZ : Nacistické bezpečnostní složky v protektorátu* [online]. c1997-2011 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/27364>>.

očekávaného zotavení“²⁵ právě Daluege. Frank zůstal státním tajemníkem, ale měl veškeré pravomoci a zároveň byl ujištěn, že vládnoucím mužem v Protektorátu Čechy a Morava bude právě státní tajemník.²⁶ Tentýž den bylo na Protektorát rozhodnutím K. H. Franka uvaleno stanné právo, byla zastavena veřejná doprava, uzavřeny veřejné prostory a byl vydán zákaz vycházení mezi 21. hodinou večer a 6. hodinou ranní následujícího dne, přičemž v noci z 27. na 28. května byla provedena rozsáhlá pátrací akce po Praze. Předměty nalezené na místě atentátu – jízdní kolo, aktovky a balonový plášť – byly vystaveny na Václavském náměstí ve výkladní skříni obchodu Baťa.

Heinrich Himmler sdělil Frankovi Hitlerovo nařízení²⁷, že má být zatčeno a popraveno 10 000 osob, převážně česká opoziční inteligence, lidé politicky podezřelí a také ti, kteří jsou již ve vazbě nebo věznění v koncentračním táboře.²⁸ Toto Hitlerovo nařízení Frank nerespektoval. Na návštěvě u vůdce to zdůvodnil tím, že pachatelé atentátu jsou angličtí parašutisté, nebo čeští parašutisté řízení z Anglie a represálie takového rozsahu by přivedly i spolupracující Čechy k nepřátelskému postoji vůči Říši. Hitler tedy přijal Frankův postup.

Frankem navrhované řešení znělo následovně. Všichni, kdo tak neučinili předtím, museli oznámit na policii svůj trvalý pobyt do čtyřadvaceti hodin. Neuposlechnutí, stejně jako ukrývání nenahlášených osob, se trestalo smrtí. V noci 28. října byla po celých Čechách a na

---

²⁵ Mastný, 2003 : 206.

²⁶ Srov.: Mastný, 2003 : 206, 208.

²⁷ Přesné znění opatření: „Do Heydrichova uzdravení povede agendu říšského protektora K. H. Frank; Frank nesmí jezdit bez policejního doprovodu; bude vypsána odměna 1 milion říšských marek na dopadení pachatelů; za poskytnutí pomoci pachatelům bude každý zastřelen i s celou svou rodinou; jako odvetné opatření má být zatčeno a popraveno 10 000 Čechů, především ti, kteří jsou nějakým způsobem politicky nevhodní nebo již jsou ve vazbě.“ In: Mastný, 2003 : 206.

²⁸ Hitler po spáchaném atentátu „zuřil“ a požadoval tvrdou odvetnou akci. Tuto touhu německé obyvatelstvo v Protektorátu sdílelo. Německé úřady musely často zasahovat, aby zabránili fyzickému napadání Čechů. In.: Mastný, 2003 : 210.

Moravě provedena rozsáhlá pátrací operace. Stanné soudy opět vykonávaly rozsudky, které byly oznamovány rozhlasem a tiskem. Odsuzování nebyli jen jednotlivci, ale v mnohých případech celé rodiny.²⁹

Zvláštní komise, vyšetřující atentát, čítala 90 osob a byla vedena kriminálním komisařem gestapa, hauptsturmführerem SS Heinzem Pannwitzem. Akcí, kdy bylo pátráno po atentátnících, se zúčastnilo přes 450 000³⁰ osob z různých složek policejních sborů, gestapa, SS i wehrmachtu. Celkově bylo překontrolováno 4 322 039 obyvatel Čech a Moravy.³¹ Avšak ani to nepomohlo k dopadení pachatelů. V následujících dnech se na vývěsních tabulích a v tisku objevily výzvy k pomoci při hledání pachatelů, přičemž odměna za dopadení byla vypsána na jeden milión říšských marek, tedy na deset milionů korun. Jediným výsledkem byla tisíce udání, která ovšem nacistům při pátrání nijak nepomohla.

Obrat při pátrání po atentátnících a parašutistech přinesl až výnos vydaný 13. června 1942, který říkal, že „nebude zastřelen ten, kdo do 18. června 1942 do 20:00 ohlásí cokoliv, co napomůže k objasnění atentátu na R. Heydricha.“³² O několik dní později, 16. června, se na pražské úřadovně gestapa v Petschkově paláci přihlásil Karel Čurda.³³ Ten podlehl výčitkám své rodiny³⁴ a 13. června napsal udavačský dopis,

---

²⁹ Od 28. května do 3. července 1942 bylo stannými soudy v Praze a Brně odsouzeno k smrti a následně popraveno 1331 lidí. Tento počet však nezahrnuje oběti z Lidic a Ležáků. In: Amort, 1965 : 301 – 303.

³⁰ Konopka, 1957 : 11.

³¹ Srov.: Ivanov, 1982 : 16.

³² Doležalová, 2007 : 49.

³³ Rtm. Karel Čurda patřil spolu s npor. Adolfem Opálkou a Ivanem Kolaříkem k sabotážní skupině Out distance, která byla v Protektorátu vysazena 28. března 1942. Roku 1945 byl Čurda odsouzen za vlastizradu a popraven. In: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 54.

³⁴ Karlu Čurdovi se po spáchaném atentátu podařilo dostat z Prahy a odjet ke své rodině do Nové Hlíny u Třeboně. Skrývá se a o jeho přítomnosti ví jen rodina. Z tisku a rádia se dozvídá o represáliích, které následují po atentátu. Celá rodina má strach, vědí, že ukryvání parašutisty, i když nemá s atentátem nic společného, je gestapem trestáno smrtí. Vystrašená matka proto

ve kterém označil Gabčíka s Kubišem za pachatele atentátu. Když se ale nedostavil očekávaný výsledek, vydal se sám přihlásit do Prahy. Sám Čurda neznal místo úkrytu parašutistů, ale udal veškeré detaily vysazení své skupiny, podal informace o ostatních vysazených skupinách a také nahlásil všechny kontaktní adresy, které měl k dispozici.

Následně gestapo zajistilo všechny osoby žijící na uvedených adresách. Bylo rovněž zahájeno pátrání po radiostanici Libuše umístěné blízko Ležáků, přičemž byli zatýkáni obyvatelé obcí Ležáky, Dachov, Včelákov a Miřetice. Nacisty tak byla odhalena celá síť členů českého odboje a byla prozrazena i informace, že Gabčík se spolu s Kubišem a s dalšími pěti parašutisty³⁵ ukrývají v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Praze.³⁶

Akce na dopadení parašutistů započala v ranních hodinách dne 18. června. Velitelem zbraní v Protektorátu SS-Brigadenführer Karl von Treunfeld byl vydán rozkaz, aby náhradní prapor „Deutschland“ a strážní prapor „Prag“ obklíčily čtvrt' kolem kostela sv. Cyrila a Metoděje. Obklíčovací kruh byl uzavřen ve 4:15 hodin. Nacisté nejprve prohledali byt kostelníka a poté se vydali do vnitřku kostela. Na kůru a galerii právě drželi stráž Adolf Opálka, Josef Bublík a Jan Kubiš. Díky točitému schodišti bráněnému střelbou Adolfa Opálky nebylo jednoduché se k parašutistům dostat. Až po několika hodinách se nacistům podařilo

---

naléhá na Čurdu a prosí ho, aby vymyslel a podnikl něco, čím by od své rodiny odvrátil nebezpečí a smrt. O jeho následujícím činu rozhodl právě onen výnos z 13. června 1942.

In: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : Další podrobnosti se můžete dočíst v populárně naučné publikaci ŠULC, Jiří. *Dva proti říší*. Praha : Knižní klub, 2007. ISBN: 978-80-242-1935-6.

³⁵ Další parašutisté, kteří se ukrývali v kostele spolu s Gabčíkem a Kubišem, byli nadporučík Adolf Opálka ze skupiny Out Distance; četař aspirant Josef Bublík ze skupiny Bioscop vysazené v Protektorátu v noci na 28. dubna 1942; rotný Jaroslav Švarc ze skupiny TIN vysazené 30. dubna 1942; četař Jan Hrubý ze skupiny Bioscop; podporučík Josef Valčík ze skupiny Silver A. In: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 77-80.

³⁶ Za okupace kostel sv. Karla Boromejského. In: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 76.

proniknout na kůr a galerii, žádného z parašutistů však nenašli živého. Raněný Josef Bublík ukončil svůj život ranou z pistole, Adolf Opálka požil jed a zároveň se střelil do levého spánku a Jan Kubiš po četných zraněních vykvrácel. Následně nacisté objevili v blízkosti oltáře vchod do krypty uzavřený kamennou deskou. Desku pomocí trhaviny odstranili a objevili strmé schody vedoucí do podzemí. Nacistům se až po mnohých pokusech podařilo dostat do krypty bráněné střelbou zbývajících tří parašutistů, kteří v bezvýchodné situaci ukončili svůj život ranou z pistole.

Dne 24. října 1942 došlo v koncentračním táboře Mauthausen k hromadné popravě všech příbuzných a spolupracovníků parašutistů a osob zatčených za podezření z účasti na atentátu na Heydricha. Celkem bylo popraveno v tento den 254 osob.³⁷ Zatýkání a popravy za pomoc parašutistům či atentátníkům probíhaly až do roku 1943.

---

³⁷ Srov.: Doležalová, 2007 : 80.

3 OBEC LIDICE

3.1 Stručná historie obce

Lidice, vesnice ležící u Kladna, asi 20 km od Prahy, se stala v průběhu druhé světové války známou po celém světě. První zmínky o vesnici se objevují v kronice zbraslavského opata Petra Žitavského z roku 1290. Jméno vesnice vzniklo ze slova L'udicě, což znamená ves lidí Lúdových, tedy lidových, podle ženského osobního jména Lída.³⁸ Kronika uvádí, že kolem roku 1300 držel vesnici bohatý pražský měšťan Pavlík. Po něm vládli Lidicím čtyři vladykové, jejichž vztahy se sousedy nebyly vždy bezproblémové.

Lidice se později staly součástí buštěhradského panství. Od roku 1602 patřily Novohradským z Kolovrat. Po roce 1689 se stal pánem panství přiřazený vévoda Toskánský Bašton. Nejstarší budovou v obci byl farní kostel sv. Martina postavený roku 1352.³⁹ Ten byl zničen nejprve za husitských válek a poté ve třicetileté válce. Nový barokní kostel nechala vybudovat velkovévodkyně Anna Františka Toskánská. První škola v Lidicích byla postavena v roce 1713. V roce 1824 byla pak postavena nová jednopatrová školní budova.

Po zrušení roboty v roce 1848 již nebyli Lidice závislé na držitelích buštěhradského panství. V druhé polovině 19. století díky rozvoji průmyslových a důlních podniků v Kladně začalo mnoho lidických mužů pracovat v kladenském těžebním průmyslu. Během první světové války bylo patnáct lidických mužů povoláno na frontu a již se nevrátilo.

Materiál týkající se lidického katastru se dochoval dodnes. Po celou válku ho schovával Ing. Chyba, přednosta katastrálního úřadu

---

³⁸ Konopka, 1978 : 9.

³⁹ Srov.: *Lidice-memorial : Historie obce Lidice* [online]. 2005 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice-memorial.cz/history_cz.aspx>.

v Kladně. K datu 10. června měla obec 791 parcel, 96 domů, rolí 433 ha 74 a 20m², luk 9 ha 67 a 2m², zahrad 10 ha 77a 75m², pastvin 6 ha 92 a 9m². Zastavěná plocha čítala 5 ha 36 a 88m².⁴⁰ Obec měla sportovní klub, čtenářský spolek „Vlast“ s veřejnou obecní knihovnou a sbor dobrovolných hasičů.

3.2 Život v Lidicích po začátku druhé světové války

Druhá světová válka, až do osudného 9. a 10. června 1942, ničím významným do života obce nezasáhla. Na začátku války, na podzim v roce 1939, uprchli Josef Horák, československý pilot-důstojník, spolu s důstojníkem Josefem Stříbrným do Anglie. Právě tyto dva obyvatele Lidic gestapo spojovalo s vysazenými parašutisty a s atentátem na Heydricha. To, že Horák a Stříbrný jsou v československé zahraniční armádě v Anglii, gestapo již vědělo z výsledků Viliama Gerika⁴¹, který spolu s Oldřichem Pechalem a Arnoštem Mikšů patřil do skupiny ZINC, která byla v protektorátu vysazena se skupinou OUT DISTANCE. Gerikovi se po vysazení podařilo dostat do Prahy, ale už se mu nepodařilo navázat kontakt s domácím odbojem. Dne 4. dubna 1942 se tedy přihlásil na Policejním ředitelství a byl předán pražské úřadovně gestapa. Gerik prozradil složení obou vysazených skupin, úkryt vysílaček na Slovensku a později také potvrdil, že Josef Stříbrný absolvoval ve Velké Británii paravýcvik.

3.3 Proč nacisté zničili právě tuto obec

Dne 3. června zachytil Jaroslav Pála, majitel továrny na baterie Palaba ve Slaném u Prahy, dopis adresovaný jedné ze zaměstnankyň, konkrétně Anně Maruščákové z Holous. Adresátka byla tou dobou

---

⁴⁰ Srov.: Louda, 1946 : 15.

⁴¹ Viliam Gerik byl po válce odsouzen a popraven za spolupráci s gestapem a za zradu. In: Cílek – Čermák, 2007 : 81.

nemocná a tak továrník psaní otevřel. Dopis zněl: „Drahá Aničko! Promiň, že Ti píši tak pozdě, a snad mne pochopíš, neboť víš, že mám mnoho práce a starostí. Co jsem chtěl udělat, tak jsem udělal. Onoho osudného dne jsem spal někde na Čabárně. Jsem zdrav. Na shledanou tento týden a pak se již nevidíme. Milan.“⁴² Pálovi se zdál obsah dopisu podezřelý, a proto hned telefonoval na četnickou stanici ve Slaném a oznámil, že se mu do rukou dostal závažný dopis. Telefon zvedl sloužící poručík Jaroslav Smaha, informoval o telefonátu nadporučíka Františka Poláka, který pro psaní ihned poslal strážmistra Vybírala.⁴³ Vybíral dopis převzal a jel s ním zpět na pátrací stanici. Cestou se stavit u svého přítele, majitele menší opravářské dílny, Viléma Michla a dopis mu ukázal. Oba chtěli Maruščákovou varovat, ale neměli žádný dopravní prostředek, kterým by se k ní v co nejkratší době dostali. To je ovšem také uchránilo od mnohých nepříjemností, jelikož gestapo by se při výslechu od Maruščákové dozvědělo, že byla varována. Vilém Michl pořídil tajně tři kopie onoho dopisu, jednu si nechal, druhou dal dr. Václavu Pavláskovi a třetí vzdálenému příbuznému, prof. obchodní akademie ve Slaném, p. Výbornému.⁴⁴

Po doručení dopisu na služebnu nadporučík Polák oznámil zadržení důležitého dopisu na kladenské gestapo. Telefonicky hovořil s kriminálním tajemníkem a zástupcem přednosty gestapa v Kladně Thomasem Karlem Thomsenem. Polákovi, který nejdříve Thomsenovi dopis přeložil do němčiny, bylo nařízeno okamžité dopravení dokumentu do Kladna. Do protokolu z 1. června 1945 František Polák uvedl, že dorazil do Kladna v 17.00 spolu se strážmistrem Carbochem a vrchním strážmistrem Smahou.⁴⁵ Thomsen nařídil provedení prohlídky u Maruščákové. O svém postupu informoval svého nadřízeného Haralda

---

⁴² Louda, 1946 : 26.

⁴³ Srov.: Ivanov, 1982 : 18.

⁴⁴ Srov.: Ivanov, 1983 : 20.

⁴⁵ Srov.: Louda, 1946 : 27. Ivanov, 1982 : 21, 31.

Wiesmanna.⁴⁶ Ještě téhož dne František Polák, Smaha a Oskar Felkl z gestapa vydávají do Holous prohledat byt Anny Maruščákové. Prohlídka však byla bezvýsledná.

Anna Maruščáková byla zatčena a vyslýchána na kladenském gestapu, kde uvedla, že se stýkala s jistým mladíkem, který přijížděl na schůzky na kole se štítkem kladenských železáren a s číslem 805, 808 nebo 809.⁴⁷ Ze schůzek prý vždy odjížděl směrem na Čabárnu.⁴⁸ Tento mladík ji také požádal, aby od něj vyřídila pozdrav v Lidicích u Horáků, že Pepík je zdráv. Z toho Maruščáková vyvozovala, že se seznámila s Josefem Horákem. Oskar Felkl a František Polák se tedy spěšně vydali do Lidic, ovšem nedojeli do Lidic, ale do Litic u Slaného. V Liticích zjistily, že tam nebydlí žádná rodina Horáková. Jejich další cesta směřovala do Buštěhradu, kde jim velitel četnické stanice Babůrek sdělil, že rodina Horáková se synem Josefem žije v Lidicích na Kladensku. Také je informoval o tom, že Josef Horák s Josefem Stříbrným jsou od roku 1939 nezvěstní. Oskar Felkl si byl naprosto jist, že se navrátilší Josef Horák scházel s Annou Maruščákovou a že spolu s Josefem Stříbrným spáchali atentát na Heydricha. Felkl o všem telefonicky informoval svého nadřízeného Wiesmanna, který poslal Thomase Thomsena, aby výsledek vyšetřování ještě jednou prověřil. Thomsen neshledal žádnou chybu v postupu vyšetřování, a tak Wiesmann rozhodl o prohledání Čabárny a obce Lidice.

Thomsen ovšem tento den nemluvil telefonicky jen s Wiesmannem, ale telefonoval i do Prahy. Krátce na to dorazila do Kladna čtyřčlenná komise od Staatspolizeitstelle⁴⁹ z Prahy, nasazená přímo z Říše.

---

⁴⁶ Harald Wiesmann byl kriminální rada gestapa a kapitán německé ochranné policie (schutzpolizei neboli Schuppo). Thomas Thomsen byl jeho zástupcem. In: Ivanov, 1982 : 21.

⁴⁷ Srov.: Ivanov, 1982 : 24. Louda, 1946 : 28.

⁴⁸ Čabárna je malá osada čítající 20 domků, která náleží k obci Brandýsek, okres Slaný.“ In: Louda, 1946 : 28.

⁴⁹ Staatspolizeitstelle, zkratkou Stapoleitstelle, vedoucí úřadovna státní policie - gestapa. In: Louda, 1946 : 28.

Wiesmann s nimi téže noci odjel do Buštěhradu, kde jim Thomsen vylíčil výsledky vyšetřování. Během noci do Buštěhradu dorazila také jedna četa z kladenského Schupo.

V brzkých ranních hodinách dne 4. června 1942 byla prohledána Čabarána, kde měl pisatel dopisu údajně nocovat. Obyvatelé osady ovšem nic nevěděli, žádný Milan u nikoho nepřespával. Po Čabárně přišly na řadu Lidice. Celá obec byla prohledána a všichni příslušníci, celkem 15 osob, rodiny Horákových a Stříbrných byli zatčeni a drženi ve vazbě.⁵⁰

Jelikož prohledání Čabárny a Lidic nepřineslo očekávané výsledky, byli zadrženi tři majitelé kol se štítkem kladenských železáren s čísly, které při výslechu uvedla Maruščáková. Jednoho z nich Maruščáková identifikovala jako svého milého. Milan, pravým jménem Václav Říha⁵¹, z Vrapic nedaleko Holous byl zatčen a vyslýchán v Kladně. Dívčiny sympatie získal tím, že se vydával za příslušníka domácího odboje. Jelikož byl Říha ženatý, chtěl milostný vztah s Annou Maruščákovou, ukončit. Svému kamarádovi Jermanovi proto v kanceláři kladenských podniků nadiktoval znění dopisu na rozloučenou pro Annu M. Dopis pak 31. května vhodil do schránky v Hudlicích u Křivoklátu Říhův známý pan Dvořák. Říha chtěl v Maruščákové vyvolat dojem, že se přidal k partyzánům v křivoklátských lesích.⁵² Dopis, dle jeho slov, neměl nic společného s rodinou Horákovou z Lidic. Při výslechu také uvedl, že před pár dny potkal Josefa Horáka, kterého prý velmi dobře znal. Mladý Horák ho údajně požádal o vyřízení pozdravu jeho rodině v Lidicích.⁵³ Felkl po

---

⁵⁰ Ti všichni, 8 mužů a 7 žen, byli 16. června 1942 zastřeleni. Zastřeleni byli i manželé Michalských, právě Marie Michalskou požádala Maruščáková o vyřízení pozdravu rodině Horákově. In: Ivanov, 1982 : 27.

⁵¹ Anna Maruščáková zahynula v květnu 1943 v koncentračním táboře v Mülhausen a Václav Říha zemřel v říjnu 1942 v táboře Mauthausen. In: Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 71.

⁵² Srov.: Konopka, 1957 : 14, 15.

⁵³ Výpověď Oskara Flekla z 11. června 1945. In: Ivanov, 1982 : 32.

válce vypověděl, že „podle výpovědi Říhy jsme byli přesvědčeni, že musí být velmi dobře obeznámen s poměry rodiny Horákových.“⁵⁴

Právě vyslyšení Václava Říhy a Anny Maruščákové přivedlo gestapo k Lidicím v souvislosti se spáchaným atentátem na Heydricha. Václav Říha s Annou Maruščákovou byli ponecháni ve vazbě a poté posláni do koncentračních táborů. Přestože se již při prohledávání Lidic dne 4. června ukázalo, že stopa vedoucí k Lidicím je falešná, osud obce byl již zpečetěn. Je neuvěřitelné, co může způsobit jeden dopis napsaný ženatým mladíkem za účelem ukončení známosti a odeslaný v nevhodnou dobu na špatné místo. Události by se také vyvíjely jinak, kdyby továrník dopis neotevřel.

3.4 Rozhodnutí o vypálení obce

Dne 5. a 6. června sepsal Thomas Thomsen souhrnné hlášení pražskému ústředí, ve kterém uvedl postup vyšetřování a dosavadní výsledky. Ve zprávě uvedl, že prohledávání osady Čabárna nepřineslo žádné výsledky. Ohledně rodiny Horákových a Stříbrných však „vyslovil podezření, že synové obou rodin mohou být příslušníky československé armády v zahraničí, že se mu však nepodařilo získat takový materiál, který by jeho domněnku potvrdil.“⁵⁵ Ke zprávě byly přiloženy také fotografie Josefa Horáka a Josefa Stříbrného, které byly nalezeny v obci při prohlídce dne 4. června. „Na základě tohoto hlášení, které došlo do Prahy asi 6. června, byla o několik dní později vyhlášena tragická operace proti Lidicím.“⁵⁶

Co se týče zbraní, výpovědi Thomsena a Wiesmanna se shodují v tom, že dne 4. června byly nalezeny v Lidicích jen dvě lovecké pušky a revolver, což dotyční nepovažovali za usvědčující důkaz. Proto se

---

⁵⁴ Ivanov, 1982 : 32.

⁵⁵ Ivanov, 1982 : 33.

⁵⁶ Ivanov, 1982 : 34.

Thomsen ani ve své zprávě o žádných zbraních nezmiňoval. Sám Thomsen u poválečného soudu tvrdil, že jeho zpráva vypovídala o negativním výsledku pátrání v Lidicích. Zbraně a vysílačka byly v Lidicích údajně nalezeny až 10. června.

Ve dnech 5. až 9. června nastalo ticho před bouří. Thomsenova podezření využilo pražské gestapo a především K. H. Frank, který podával říšskému ústředí a bezprostřednímu Hitlerovu okolí přehnané a zkreslené zprávy. Právě Frank navrhl zničení obce, hromadné popravení mužů starších 16 let, únos dětí a přesun všech žen starších 16 let do koncentračního tábora. Frankův návrh schválil prozatímní zástupce říšského protektora Daluge. „V tomto ohledu šlo především o to, aby nejkrutějším zásahem a neslýchaným činem i bez jakéhokoliv právního podkladu, činem, provedeným nedaleko hlavního města, v kraji průmyslovém, byl zastrašen celý český národ a byl podán důkaz, že i nejtvrďšími prostředky budou v českém národě vymýceny zločinecké, říši nepřátelské živly.“⁵⁷ Zničení obce Lidice mělo být prvním krokem státního tajemníka k nastolení „hrůzovlády“.

Dne 9. června se konal státní pohřeb Reinharda Heydricha. V ten samý den kolem 18. hodiny⁵⁸ přijal Adolf Hitler audienci protektorátního prezidenta Emila Háchy včetně jeho vlády. Přítomen byl i K. H. Frank. Je sporné, zda Hitler o vypálení obce rozhodl před audiencí, nebo až po ní. Víme ovšem, že v 19:45 telefonoval SS-gruppenführer Frank z Berlína do Prahy a nařídil veliteli bezpečnostní policie SS-standartenführerovi Horstu Böhmému vůdcovo rozhodnutí o srovnání Lidic se zemí a o osudu obyvatel.⁵⁹ Rozkaz zněl: „všichni muži mají být zastřeleni; všechny ženy

---

⁵⁷ Louda, 1946 : 35.

⁵⁸ Srov.: Ivanov 1982 : 36. Louda, 1946 : 37.

⁵⁹ Srov.: Ivanov 1982 : 38.

Miroslav Ivanov a Vladimír Konopka dále uvádějí rozpor v tom, že Thomsen a Wiesmann už 9. června dopoledne věděli, jaký osud čeká obci Lidice, jelikož akce byla organizována Wiesmannem již v dopoledních hodinách. O tom svědčí také to, že když příslušníci

mají být poslány do koncentračního tábora; děti mají být shromážděny, a pokud jsou schopny poněmčení, dodány do SS-rodin v Německu, ostatní děti do jiné výchovy; obec má být vypálena a srovnána se zemí.“⁶⁰

3.5 Dlouhá lidická noc

Tato noc se zapsala do lidských duší a do dějin nelítostnou krutostí a bezcitností nacismu. Již v průběhu dne, 9. června 1942 dostali příslušníci kladenského gestapa rozkaz vyčkávat v pohotovosti na další rozkazy. Kolem osmé hodiny večerní vydal Wiesmann příkaz, aby se všichni shromáždili na dvoře. Příkaz k odjezdu byl vydán o dvě hodiny později. Cestou bylo vysazeno několik členů německé ochranné policie na četnické stanici v Buštěhradě za účelem střežení jejích příslušníků.

Po desáté hodině večerní do Lidic dorazilo gestapo a oddíl Schupo z Kladna. Touto dobou již byla celá vesnice obklíčena a stejně jako při prvním prohledávání, dne 4. června, mohl být do obce vpuštěn každý, ale opustit ji nesměl nikdo. V Lidicích byli přítomni i náčelník pražského gestapa Horst Böhme a příslušník SS Hans Ulrich Geschke, kteří měli dohlédnout na vykonání Frankova rozkazu. Všichni příslušníci gestapa se shromáždili na návsi, kam byl přiveden i starosta obce František Hejma, který musel odevzdat policejní přihlášky všech obyvatel a veškeré obecní dokumenty a cennosti.⁶¹

Kolem půlnoci bylo všem shromážděným nacistům oznámeno, že vůdce vydal rozkaz k srovnání Lidic se zemí. Záminkou měly být zbraně nalezené ve mlýně. Dnes už je ovšem známo, z výslechů Haralda

---

kladenského gestapa dorazili do Lidic, byla obec již obklíčena ochrannou policií a četnictvem.

Dle Böhmova záznamu přišly instrukce o vyhlazení obce až v oněch 19:45.

⁶⁰ Konopka, 1957 : 16.

⁶¹ Srov.: Stehlík, 2007 : 42.

Wiesmanna, že zbraně do Lidic dopravilo gestapo z Prahy až 9. června.⁶² Kruh svírající Lidice se stáhl blíže k obci. Menší skupiny Schutzpolizei (tzv. Schupo, poznámka autora) pod velením členů Schnellkomanda začaly vzbouzet obyvatelstvo, oddělovat muže od žen a prohledávat domy.

3.6 Osudy obyvatel

Skupiny gestapa začaly vyzývat obyvatelstvo, aby si vzalo doklady a veškeré cennosti a uposlechli jejich příkazů, v brzkých ranních hodinách 10. června 1942. Obyvatelstvo bylo z domů odváděno, veškerý použitelný inventář byl odnášen a do domů byly nošeny plechovky s benzínem. Gestapo postupovalo z obou konců vesnice a oddělovalo muže od žen. Muži se měli shromáždit na dvoře Horákova statku a ženy s dětmi byly poslány do místní obecné školy.

3.6.1 Lidičtí muži

Osud lidických mužů byl naplněn nejdříve. Celkem 173 lidických mužů starších 16 let bylo prohledáno, uzavřeno do sklepa a chlévů a následně popraveno na zahradě Horákova statku.

Pět mužů, kteří byli tou dobou na noční směně, bylo zadrženo a zastřeleno dodatečně. Jeden z nich utekl z noční směny a skrýval se několik dní v Křivoklátských lesích, kde ho po 3 dnech chytilo gestapo a následně popravilo v Praze. Zbylí čtyři se ráno po noční směně vydali směrem ke svým domovům a byli zastřeleni s ostatními lidickými muži.⁶³

Dalších, patrně 9 dělníků z Poldiny huti, se vrátilo zpět do závodu, když se dozvěděli, co se děje v Lidicích. Tito muži byli zadrženi velitelem závodní stráže Stegbauerem, věznění spolu s příslušníky rodiny

---

⁶² Srov.: Konopka, 1957 : 17.

⁶³ Srov.: Konopka, 1957 : 19-20.

Horákových a Stříbrných, odsouzeni stanným soudem a zastřeleni v Praze.⁶⁴ Dodatečně byl zastřelen i jeden lidický rodák, který tou dobou pobýval v nemocnici se zlomenou nohou.⁶⁵

Mezitím, co lidičtí muži čekali na svůj osud, nacisté sháněli ve všech staveních slamníky a matrace, jež poté stavěli vedle sebe ke zdi stodoly, „aby se kulky popravčí čety neodrážely ode zdi.“⁶⁶ Popravčí četa čítala třicet mužů Schnellkomanda, jež bylo údajně posilněno alkoholem.⁶⁷ Rozkaz zněl: „na každého muže střílejí 3 členové čety a to dva míří na prsa a jeden do hlavy.“⁶⁸ Po těchto třech výstřelech přistoupil k zastřeleným ještě přítomný poddůstojník a každého muže střelil ještě jednou do hlavy. Tímto úkolem byl pověřen poddůstojník Thomas Thomsen.⁶⁹ Popravování začalo úderem sedmé hodiny ranní. Lidičtí muži byli popravováni nejprve po pěti, ale Horst Böhme pro pomalost exekuce popravčí četu zdvojnásobil z původních patnácti na třicet, načež bylo popravováno deset lidických mužů zároveň.⁷⁰

Z dochovaných pramenů není známo, že by některý z lidických mužů kladl odpor. Harald Wiesmann po válce uvedl: „Lidičtí muži šli volně, zpříma a statečně. Nedošlo k žádným slabošským scénám.“⁷¹ Exekuce na zahradě Horákova statku skončila po poledních hodinách. Mrtví byli v sedmnácti řadách ponecháni tak, jak padli. Velitelé a vyšší důstojníci se vrátili do Prahy. Příslušníci gestapa se vrátili na služebnu do Kladna, v Horákově statku a kolem hořících Lidic byly ponechány hlídky, aby se k obci nemohl nikdo přiblížit. K vykopání hrobů byli později přivezeni vězni z Terezína.

---

⁶⁴ Srov.: Louda, 1945 : 46.

⁶⁵ Srov.: Ivanov, 1982 : 47.

⁶⁶ Louda, 1945 : 43.

⁶⁷ Srov.: Louda, 1945 : 45.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Srov.: Ivanov, 1982 : 50.

⁷⁰ Stehlík, 2004 : 72 - 73.

Při lidické tragédii zahynulo celkem 202 mužů; 173 bylo zastřeleno na zahradě Horákova statku, 8 mužských příslušníků rodiny Horákových a Stříbrných bylo zastřeleno v Praze, dalších 9 dělníků bylo dodatečně zadrženo v Poldině huti a popraveno, 1 lidický občan pobývajícím v nemocnici byl též dodatečně zastřelen a 1 muž byl chycen v Křivoklátských lesích.⁷² Tragický 10. červen 1942 přežil pouze jeden muž, který si touto dobou odpykával trest ve vězení.

3.6.2 Osud lidických žen

Ženy a děti byly ze svých domovů přemístěny do místní školy, kde jejich soupis a především odebrání cenností⁷³ zajišťovali příslušníci kladenského gestapa Skalak, Faber a Petrat. Kolem páté hodiny ranní byly ženy s dětmi naloženy do nákladních aut a odvezeny do tělocvičny reálného gymnázia v Kladně. Jejich manželé, otcové a dědové byli touto dobou stále uvězněni v prostorách statku. V soupise z téhož dne je uvedeno 184 žen, jež byly určeny k transportu do koncentračního tábora Ravensbrück. Dalších 7 žen mělo děti ve věku do jednoho roku. Těmto ženám byly děti odebrány již na Kladně, ženy byly nejdříve poslány do Terezína a poté také do Ravensbrücku. Další tři ženy, k nimž přibyla i sestra Josefa Horáka, držená ve vazbě kladenského gestapa spolu se svou rodinou a rodinou Stříbrných, byly ve vysokém stupni těhotenství přesunuty do nemocnice na Královských Vinohradech v Praze a po porodu byly bez dětí také dopraveny do Terezína a odtud také do Ravensbrücku.

Ženy a děti zůstaly v Kladně do večerních hodin dne 12. června 1942. Kolem sedmé hodiny nastalo odlučování matek od dětí. Většina lidických žen v tento okamžik viděla své děti naposledy.

---

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Srov.: Louda, 1945 : 62. Konopka, 1957 : 19 – 20.

⁷³ Tento zabavený majetek byl ve dvou kufrech převezen do Kladna, kde byly předány Wiesmannovi, u něhož další stopa mizí. In: Louda, 1946 : 39. F

Bezprostřední okolí kladenského gymnázia bylo uzavřeno, lidé bydlící poblíž se nesměli ani podívat z oken. Děti byly odváděny do jedné ze tříd v prvním poschodí. Ženy nastupovaly do sedmnácti nákladních aut krytých plachtami. Na každém autu byla stráž alespoň se čtyřmi policisty či příslušníky SS.⁷⁴ Lidické ženy odjížděly v domnění, že jejich muži jsou v pracovním táboře. Také jim bylo namluveno, že jedou do pracovního tábora v Německu, kam pojedou vlakem a děti za nimi přijedou pohodlnějším způsobem, autobusem. Ani jednu z nich nenapadlo, že už své muže a děti neuvidí.

3.6.3 Osudy dětí

V Kladně byly všem dětem vyplněny „Fragebogen“ neboli dotazníky s osobními daty. V těchto dnech byla pozornost věnována právě dětem, jež měly být dle rasových znaků rozděleny na vhodné a nevhodné k poněmčení. Právě v zde se rozešel osud dětí s osudem jejich matek.

Již v Kladně byly vybrány „tři děti vhodné k poněmčení na starém říšském území“⁷⁵, které byly ještě téhož dne dopraveny do Prahy. Později byly ovšem do dětského domova v Puščíkovku u Poznaně⁷⁶ umístěny pouze dvě z těchto dětí. Třetí z nich, dívka, byla z nejasných důvodů prohlášena za „neschopnou poněmčení“⁷⁷ a byla také převezena do tábora v Lodži⁷⁸.

Sedm nejmladších dětí, jimž nebylo více než dvanáct měsíců, bylo odebráno matkám a odvezeno do německé dětské nemocnice na Karlově náměstí a později do opatrovny v Krči.

---

⁷⁴ Srov.: Louda, 1946 : 47.

⁷⁵ Macková – Ulrich, 2003 : 17.

⁷⁶ Za války Puschkau. In: Macková – Ulrich, 2003 : 26.

⁷⁷ Macková – Ulrich, 2003 : 19.

⁷⁸ Za války Litzmannstadt. In: Mackova – Ulrich, 2003 : 23.

Čtyři děti, které se narodily po lidické tragédii v Praze na Vinohradech v ústavu v Dykově ulici, byly pokřtěny a pod německými jmény zapsány v matrice. Jedno dítě se narodilo až v koncentračním táboře, ale bylo dozorkyní hned po porodu zabito. Další dvě těhotné lidické ženy byly převezeny z koncentračního tábora k porodu do Prahy do Dykovy ulice. Tyto děti byly matkám také odebrány a pokřtěny německými jmény.⁷⁹

Ostatních osmdesát osm lidických dětí odvezl Hlavní rasový a přesídlovací úřad⁸⁰ dvěma autobusy do Lovosic. Doprovod jim dělaly příslušnice německého červeného kříže.⁸¹ Aby gestapo uklidnilo lidické ženy, usadilo do těchto autobusů také matky, jejichž děti byly mladší jednoho roku. Z Lovosic jejich cesta směřovala do Lodže v Polsku, kde byly děti znovu prohlíženy a sedm dalších jich bylo vyhodnoceno jako odpovídající nordickému typu. Tyto děti byly umístěny v Puszykowku u Poznaně a následně přiděleny do různých rodin v Německu.

Osud zbývajících osmdesáti jedna dětí skončil nejspíše ve vyhlazovacím táboře Chelmno.⁸²

3.6.4 Vypálení a srovnání Lidic se zemí

Srovnáním Lidic se zemí byla pověřena Říšská pracovní služba, tzv. RAD, tedy Reichsarbeitsdienst.⁸³ „Likvidaci Lidic prováděl Wiesmann

---

⁷⁹ Srov.: Louda, 1946 : 108.

⁸⁰ RuSHA. In: Macková – Ulrich, 2003 : 23.

⁸¹ Srov: Macková – Ulrich, 2003 : 18.

Vlastmili Louda uvádí, že do prvního autobusu bylo usazeno 46 dětí a do druhého 48 dětí (celkem tedy 94 dětí). Eduard Stehlík uvádí, že v autobusech bylo odvezeno 88 dětí. Jolana Macková a Ivan Ulrych upřesňují, že 88 dětí bylo odvezeno dvěma autobusy, ale dne 11. června 1942 byl gestapem vyhotoven seznam 91 dětí s poznámkou, že tři děti vybrané k poněmčení chybí.

⁸² Pozn. autora: Více se tomuto tématu věnuji v kapitole 5.3. Lidické děti.

⁸³ Stehlík – Rajlich – Knížek – Burian, 2002 : 85.

sám za pomoci Thomsena a Skalaka.“⁸⁴ Za svítání 10. června byl na příkaz Wiesmanna evidován a evakuován živý i neživý inventář. Za evakuaci odpovídal Friedrich Henze, zemědělský rada v zemském svazu zemědělství a lesnictví v Čechách z Kladna, a správce státního statku v Buštěhradě Otto. Henze a několik členů Schupo museli na Böhmvův rozkaz stihnout evakuaci za pár hodin. Veškerý inventář byl prozatím umístován ve státním dvoře v Buštěhradě. Odvážena byla veškerá hospodářská zvířata, velké kusy nábytku a cennosti. Evakuace trvala přibližně do jedenácté hodiny dopolední. Příležitost se našla i k osobnímu obohacení nacistů. Celá obec byla rozkradená příslušníky německých úředních orgánů nejen v den tragédie, ale i ve dnech následujících.⁸⁵

Za rozednění dostal řidič kladenského gestapa Rudolf Vlček⁸⁶ rozkaz, aby zajel se dvěma sudy obsahující 400 litrů benzínu na náves. Příslušníci německé policie tímto benzínem plnili menší plechovky a následně je roznášeli po domech, konkrétně vždy ob jeden dům.

Kolem sedmé hodiny ranní přijíždí do Lidic také K. H. Frank v doprovodu vyšších důstojníků SS. Poté, co byly ženy a děti odvezeny do Kladna, začaly jednotky gestapa a SS rozlévat připravený benzín po staveních a kůlnách. Vyšlehly první plameny. Zatímco se oheň šířil z usedlosti na usedlost, na pozemku Horákova statku stále trvala poprava občanů. Celý postup byl na Frankovo nařízení filmován odborným poradcem NSDAP pro filmové záležitosti Franzem Tremlem a Miroslavem Wagnerem. Na dochovaných snímcích je vidět hořící stavení, trosky školy, kostela a lidického mlýna. Film měl být původně zařazen do

---

⁸⁴ Louda, 1945 : 49.

⁸⁵ Písemně bylo zachyceno, že hotových peněz a úspor propadlo ve prospěch říše 1 716 935 korun, z čehož bylo 1 452 887 vyúčtováno gestapem na výlohách a zbytek byl uložen na vkladní účet u Občanské záložny v Kladně a vkladní knížka byla uložena na kladenském gestapu. In: Louda, 1945 50.

⁸⁶ Rudolf Vlček po válce také vypověděl, že na kladenském gestapu bylo rušno již po celý den. Během dne mu bylo Wiesmannem nařízeno, aby si připravil nákladní auto se sudy benzínu a byl o půlnoci připraven na cestu. In: Cílek – Čermák, 2007 : 22.

oficiálního filmového týdeníku. Lidická tragédie měla však takový mezinárodní ohlas, že k tomu nedošlo.

Na vykopání hrobu pro padlé lidické muže přivezl dne 11. června Siegfried Seidl, velitel terezínské Malé pevnosti, skupinu třiceti vězňů z Terezína. Dostali rozkaz mrtvé svléknout. Krví potřísněné oblečení bylo pak Seidlem dáváno do pytlů. Vězni skládali mrtvé muže do hrobu bokem vedle sebe ve třech řadách a v několika vrstvách. K večeru naházeli na mrtvé vápno, polili vodou a hrob zaházeli. Vězni se vraceli zpět do Terezína po šestatřiceti hodinách té nejstrašnější práce.

Dne 13. června přijela z Terezína další skupina vězňů, aby provedla poslední likvidační práce kolem hrobu lidických mužů. Pálili matrace, zbytky oblečení a zarovnávali okolí.

Poté, co byla obec vypálena, pokračovalo ničení obce, které i přes nasazení stovek příslušníků RAD, trvalo ještě po celý rok 1943. Vyhořelé trosky domů byly odstřelovány. Zničen byl i lidický hřbitov, hroby byly vypleněny a vykradeny. Náhrobní kameny byly z Lidic přemístěny a použity na základy kasáren RAD ve Veleslavíně.⁸⁷ Sutiný byly rozmisťovány po okolí, aby se vzhled krajiny co nejvíce změnil. Vše bylo následně pokrýváno dovezenou ornou půdou. Sutinami z lidických domů byl zavážen Podhorův rybník. Stromy byly pokáceny, koryto potoka, jenž protékal středem Lidic, bylo několikrát změněno, aby se nedalo identifikovat místo, kde stávaly Lidice.

V září 1944 Říšská pracovní služba dokončila všechny práce na katastru bývalé obce Lidice. Okolí nejevilo známky toho, že by zde někdy předtím stávala vesnice. Vzhled krajiny byl změněn a lány osety obilím.

Na všech ničivých pracích se kromě jednotek RAD a Waffen SS podílela „i jednotka Wehrmachtu – ženijní rota „Morigl“ záložního

---

⁸⁷ Srov.: Stehlík, 2007 : 64.

ženijního praporu 14 z Weissenfelsu.“⁸⁸ Poslední jmenovaná zničila největší počet stavení, celkem osmdesát devět, RAD třicet jedna a Waffen-SS třináct. Nejvíce práce, na srovnání obce se zemí, bylo přiděleno Říšské pracovní službě a denně se na ničení obce podílelo sto příslušníků RAD.⁸⁹

Dne 11. června byla otištěna v protektorátním i říšskoněmeckém tisku tato zpráva: „Za pátrání po vrazích SS-Obergruppenführera Heydricha byly zjištěny nezvratné důkazy, že obyvatelstvo obce Lidice u Kladna poskytovalo podporu a pomoc okruhu pachatelů, který přichází v úvahu. Příslušné důkazy byly zjištěny bez pomoci místního obyvatelstva, třebaže na věc bylo dotazováno. Stanovisko k atentátu, tímto projevené, je zdůrazňováno ještě dalšími činy Říši nepřátelskými, jakými jsou na příklad: nálezy protistátních tiskovin, skladiště zbraní a munice, ilegální vysílačky a neobyčejně velkého množství zboží, jež podléhá řízenému hospodářství, a okolností, že v aktivních službách nepřátelských v zahraničí jsou obyvatelé jmenované obce. Protože se obyvatelé této vesnice svou činností a podporou vrahů SS-Obergruppenführera Heydricha co nejhrubším způsobem provinili proti vydaným zákonům, byli dospělí muži zastřeleni, ženy dopraveny do koncentračního tábora a děti dány na náležité vychování. Budovy v obci byly srovnány se zemí a jméno obce bylo vymazáno.“⁹⁰ Důvody k vypálení obce uváděné v tomto hlášení jsou až na to, že dva její obyvatelé jsou v zahraniční armádě, nepravdivé.

Dne 29. června zaslal K. H. Frank Hitlerovi zprávu, ve které uvedl kroky, které podnikl k dopadení atentátníků. Uváděl, že proti obcím Lidice u Kladna a Ležáky na Chrudimsku byla provedena zvláštní odvetná opatření, jelikož obyvatelé Lidic poskytovali podporu parašutistům

---

⁸⁸ Stehlík, 2004 : 88.

⁸⁹ Srov.: Stehlík, 2004 : 88. Stehlík, 2007 : 60.

⁹⁰ Ivanov, 1982 : 43. Louda, 1945 : 13.

a v Ležácích byla umístěna vysílačka.⁹¹ Touto dobou již věděl, že argumenty, kterými obhajoval srovnání obcí se zemí, jsou slabé. „Když se začátkem září 1942 inscenoval v Praze proces proti ‚pomahačům atentátu‘, byla nacistická úřední mašinérie ještě opatrnější. Třebaže se tu podrobně uváděly všechny stopy vedoucí ke zjištění pachatelů, nepadlo zde ani slovo o Lidicích.“⁹² Frank sice ještě 29. června obhajoval to, že lidičtí občané pomáhali parašutistům, v září již věděli, že tato obvinění jsou neudržitelná, nepravdivá a na podporu jeho tvrzení neexistují žádné důkazy.

3.7 Celosvětový ohlas na lidickou tragédii

Nacisté vypálením a srovnáním Lidic se zemí, zavražděním a internací obyvatel, usilovali o vymazání obce z mapy světa a z paměti lidí. Jejich čin měl účinek zcela opačný. Lidice již nebyly malou neznámou obcí u Kladna, znal ji celý svět. Nebyly periodika, ve kterých by se nepsalo o Lidicích. Lidická tragédie otřásla celým světem a dala Lidicím nový život, vryla se krutě do paměti všech. Každý národ projevil účast a soucit s lidickými občany. Americký státník ve státě Illinois Wendell Wilkie reagoval na německou bestialitu slovy: „Protože vrah Heydrich byl zabit, Lidice žijí. Protože lidické svítilny zhasly, rozsvítil se plamen, který nikdy nezhasne. Všude, zejména ve Spojených státech severoamerických roste vlna tvrdého, neúprosného odhodlání. – Dokud se dějí v jiné zemi věci, jako bylo zničení Lidic a zavraždění Lidických, nemůžeme se zastavit, dokud si nebudeme jisti, že Němci nemohou opakovat podobné zvěrstvo také u nás.“⁹³ Z tohoto úhlu získala válka s Hitlerovým Německem jiný rozměr.

Velkou odezvu měla tragédie Lidic a Ležáků ve Velké Británii. „O akce solidarity s Lidicemi se zvláště zasloužil britský výbor ‚Lidice

---

⁹¹ Srov.: Ivanov, 1982 : 44. Louda, 1946 : 87.

⁹² Ivanov, 1982 : 44.

⁹³ Louda, 1946 : 89.

shall live“⁹⁴. Jan Masaryk, v období války činitel československé exilové vlády a její hlavní zástupce, promlouval k českému národu a vysílal mnohačetné naděje a podporu z londýnského rozhlasu a jiných míst. Edvard Beneš udělil, na rozhodnutí Londýnské vlády, dne 10. července 1942 Lidicím československý Válečný kříž. Beneš si uvědomoval, že heydrichiáda a osud Lidic budou mít mezinárodněpolitické důsledky pro československý zahraniční odboj. Byl si jist, že nyní už Československo bude mít právo vystupovat jako samostatný stát a nebude již dáváno do spojení s Německem. Také věděl, že nyní Britská vláda nebude uznávat ujednané body Mnichovské dohody z roku 1938 a hranice země se posunou zpět tam, kde byly před obsazením Československa okupačními vojsky.

Na pomoc Lidicím byly organizovány sbírky, natáčely se filmy, vznikaly divadelní hry a stavěly se pomníky. Mnoho dívek bylo pojmenováno „Lidice“. Na těžké bomby bylo letci v československé zahraniční armádě psáno „Za Lidice“ a „Za Ležáky“. V Sovětském svazu byly našimi vojáky pořádány sbírky na tanky, které pak nesly názvy „Lidice a Ležáky“. Na počest vyhlazené české obce byly v mnoha částech světa přejmenovávány názvy ulic, náměstí, vesnic, čtvrtí a sadů. Ve státě Illinois 12. července 1942 přijala vesnice Stern Park Gardens název Lidice. Mexická obec San-Jeronimo-Aculco byla 21. srpna 1942 přejmenována na Lidice. Město Tabor v Jižní Dakotě v USA pojmenovalo 29. srpna 1942 hlavní ulici na Lidice Street.

---

⁹⁴ Cílek – Čermák, 2003 : 78.

4 OBEC LEŽÁKY

4.1 Stručná historie obce

Ležáky, vesnice nazvaná podle potoka Ležák, se nachází v údolí na Chrudimsku, poblíž obce Včelákov. Osadu, seskupenou okolo mlýna, tvořilo pouhých 8 domů. První zmínku o ležáckém mlýně, který ovšem patřil k obci Miřetice, nalézáme v soupisu poddaných podle víry z roku 1651. První zmínka o osadě tvořené dvěma domky pochází z roku 1785. Později přibýly další domy. Tato osada nepatřila územně k mlýnu, ale patřila pod osadu Habroveč a následně s obcemi Dubová a Pavlovice pod obec Louka⁹⁵. Jelikož v Ležácích nebyla škola, docházely děti do školy v sousední vsi Včelákov a děti ze mlýna docházely do školy v Miřeticích.

Jelikož osada byla takto malá, nemohla nikdy fungovat jako samostatný ekonomický celek a proto její fungování vždy záviselo na spolupráci s okolními obcemi.

4.2 Život v Ležácích po začátku druhé světové války

Život v osadě probíhá poklidně, jako v Lidicích a každé jiné české vsi, až do roku 1938, kdy byla vyhlášena všeobecná mobilizace, která se dotkla celé republiky. Na jaře 1939 Čeněk Bureš a Kotáb založili odbojovou skupinu „Čenda“, která sídlila v Ležákách. K této odbojové skupině se přidali příbuzní a známí zakladatelů a také obyvatelé ležáckého mlýna. Tato skupina shromažďovala zbraně, munici, peníze a jídlo za účelem pomoci potřebným. Každý člen měl určitý okruh spolupracovníků, které ostatní členové neznali.

Osud obce byl změněn již v noci 29. prosince 1941, kdy byly britským letounem Halifax vysazeny tři skupiny parašutistů, skupina

---

⁹⁵ Srov.: Doležalová, 2007 : 7.

Antrophoid, Silver A a Silver B. Právě skupině Silver A poskytovala ležácká odbojová organizace od ledna 1942 svou pomoc. Parašutistická skupina Silver A byla vysazena, ve složení velitel nadporučík Alfréd Bartoš, zástupce velitele rotmistr Josef Valčík a četař radiotelegrafista Jiří Potůček, nedaleko Poděbrad „s cílem navázat spojení s Londýnem a oživit domácí odboj.“⁹⁶ O den později Josef Valčík kontaktoval druhou záchytnou adresu, rodinu Švadlenkových z obce Mikulovice poblíž Pardubic.⁹⁷ Pan Švadlenka zavedl Valčíka ke svému příteli, sociálnímu demokratovi, Františku Valentovi a o den později se spolu s Josefem Janáčkem vypravili pro uschovanou vysílačku „Libuše“ a přijímač do Senic u Poděbrad. V bytě A. Švadlenky se počátkem ledna 1942 začali pravidelně scházet všichni tři výsadkáři.

Ležáky byly válkou nedotčené až do roku 1942. Již 4. ledna 1942 byla vysílačka „Libuše“ převezena a umístěna ve strojovně pronajatého lomu Hluboká u Dachova, který je vzdálen jen několik set metrů od Ležáků.⁹⁸ O několik dnů později, přesněji 7. ledna, se nastěhoval radiotelegrafista Jiří Potůček do bytu rodiny strojníka K. Svobody. Vedlejší byt obýval správce lomu Hluboká, „bývalý poručík československé armády Jindřich Vaško.“⁹⁹ Jiří Potůček se vydával za úředníka na dovolené, učitele léčícího si zde tuberkulózu a nočního hlídače lomu. Ve mlýně na Miřeticu pobýval s přestávkami od zimy 1942. „A právě přítomnost Potůčka v Miřeticích, Hluboké a ležáckém mlýně byla osudová pro jinak nenápadnou osadu Ležáky i přilehlý mlýn.“¹⁰⁰ Zázemí Jiřímu Potůčkovi vytvářela především skupina „Čenda“,

---

⁹⁶ Doležalová, 2007 : 37.

⁹⁷ V roce 1939 vznikla úřadovna gestapa v Pardubicích a od roku 1941 tam měla provozovnu také Německá kriminální policie. In: Doležalová, 2007 : 30, 33.

⁹⁸ LEŽÁKY.CZ : *Historie* [online]. Poslední aktualizace 19.9.2007 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.lezaky.cz/cz/historie>>.

⁹⁹ Doležalová, 2001 : 37.

¹⁰⁰ Doležalová, 2007 : 40.

se kterou spolupracoval také vrchní strážmistr četnické stanice ve Vrbatově Kostelci Karel Kněz.¹⁰¹

V zájmu utajení se Jiří Potůček v půlce února přestěhoval z Miřetic. Vysílačka byla přemístěna ze strojovny lomu Hluboká do Minětic u Pardubic a následně byla dopravena na Sádky u Lázní Bohdaneč. Zanedlouho se vysílačka opět ocitá v lomu Hluboká, odkud byla v polovině dubna přenesena na své poslední stanoviště do mlýna poblíž Ležáků, kde v té době byl mlynářem Jindřich Švanda.

4.3 Obklíčení Ležáků a zatýkání obyvatel

Dne 27. května 1942 byl spáchán atentát na R. Heydricha, což znamenalo největší zlom v historii obce Ležáky. Osudový vliv na osadu Ležáky mělo Čurdovo dobrovolné přihlášení na gestapu. Podle jeho informací gestapo zjistilo, že někteří parašutisté vysílali z Ležáků. Dne 17. června, den po Čurdově svědectví, varoval Luděk Matura ze Svítkova Jiřího Potůčka, Švandovi i Štulíkovi.¹⁰² Ti následující den dopravili vysílačku pryč z ležáckého údolí. Radiotelegrafista Potůček se vydal na sever k Červenému Kostelci.¹⁰³

Po Čurdově vyzrazení následovala vlna zatýkání a vyslýchání. Mnoho osob bylo zatčeno i v Pardubicích. Dne 19. června dorazilo gestapo do Miřetic, kam Ležáky katastrálně v té době patřily, na kontrolu policejních přihlášek. O den později gestapo zatklo správce lomu Jindřicha Vaška. Následujícího dne byl na základě výslechů zatčen

---

¹⁰¹ Karel Kněz spáchal dne 22. června sebevraždu. In: Doležalová, 2007 : 57.

¹⁰² Josef Štulík byl majitelem lomu na Ležákách. V době zatýkání se ukrýval v lesích okolo Ležáků, byl ovšem donucen vyjít. In: Doležalová, 2007 : 56.

¹⁰³ Gestapo ho stíhalo, ale marně. Jiří Potůček byl dne 2. července ve spánku zastřelen v lesíku mezi Trnovou a Rosicemi nedaleko Pardubic českým četníkem.

In: *Ležáky-memorial : Tragédie* [online]. 2008 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lezaky-memorial.cz/history4243_cz.aspx>.

mlynář Jindřich Švanda.¹⁰⁴ Spolu se Švandou byl zatčen i přítomný strojník Karel Svoboda. Dne 22. června mezi třetí a čtvrtou hodinou ranní přivezlo gestapo Jindřicha Švandu zpět do mlýna, aby našlo kufřík s vysílačkou. Jelikož hledaný kufřík nenašli, odjeli spolu se Švandou k Pelikánovým do Včelákova. Tam vyzvedli Potůčkův kufřík od vysílačky a odjeli do Pardubic domnívajíce se, že je Pelikán s vysílačkou na útěku.¹⁰⁵

Den před osudným 24. červnem dostal Gerhard Clages, šéf služebny gestapa v Pardubicích,¹⁰⁶ souhlas k vyhlazení Ležáků. Clages chtěl v Ležákách postupovat stejně jako v Lidicích, ale neměl pravomoci k tomu, aby o tom mohl sám rozhodnout. O zničení Ležáků a potrestání obyvatel rozhodl K. H. Frank, jemuž dal souhlas Heinrich Himmler. Pardubické gestapo nařídilo kriminálnímu revírnímu inspektoru Josefu Jenšínovi, vedoucímu pátrací stanice v Chrudimi, aby na následující den zajistil autobus na odvoz neurčitého počtu osob.

Dne 24. června kolem půl jedenácté vydal Walter Lehne, zástupce šéfa pardubického gestapa, telefonicky příkaz četnickému oddělení v Chrudimi, aby vyslali pohotovostní oddíl četníků z Náchoda a Chrudimi, jež se má v půl druhé shromáždit u Miřetic. Vůz s četníky po cestě ještě nabíral četníky ze Slatiňan a Chrasti.¹⁰⁷ Samotná akce u Ležáků ovšem začala již v poledne, kdy byla osada i s lomem obklíčena jednotkami SS s těžkými kulomety. Protektorátní četníci, kteří se shromáždili u Miřetic, poté zaujali pozice nacistů, kteří se z vnějšího okruhu kolem Ležáků stáhli do vnitřního pásma. „Zásahu v Ležákách a následných poprav se zúčastnila rota z Pardubic, patřící pod 3. záložní prapor pořádkové policie

---

¹⁰⁴ Srov.: Doležalová, 2007 : 55.

¹⁰⁵ Srov.: Doležalová, 2007 : 57.

¹⁰⁶ GRUNTOVÁ, Jitka. Gerhard Clages. *Historie (2. světová válka)* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.gruntova.cz/druha-svetova-valka/gerhard-clages>>.

¹⁰⁷ Srov.: Doležalová, 2007 : 62.

v Kolíně, jejímž velitelem byl major Gottspfenig. Akci v Ležákách velel nadporučík Schünemann.¹⁰⁸

Následně si členové gestapa vyžádali od starostů obcí Louka a Miřetice policejní přihlášky, soupis dobytka a parcelní protokol. Poté vydal Walter Lehne rozkaz k zajištění a předvedení všech přítomných i nepřítomných obyvatel, kteří měli v Ležákách trvalé bydliště. V mělkém lomu u silnice byli shromážděni obyvatelé osady vyhnání přímo z domova nebo přivezení z práce, několik dělníků a pár dalších osob z nedalekého okolí. Scénář probíhal podobně jako v Lidicích. Občané byli vyzváni, aby si s sebou při odchodu vzali cennosti, spořicí knížky a peníze, které museli před shromážděním odevzdat. Ani malé děti a školáci nezůstali ušetřeni, byli též ze školy či od příbuzných dopraveni do Ležáků. Lom mohli opustit pouze kameníci, kteří neměli trvalé bydliště nahlášené v Ležákách.

Do Ležáků se toho dne dostavil i přednosta úřadu gestapa, kriminální komisař Gerhard Clages, spolu se zástupcem šéfa gestapa v Praze, s SS-Strurmbannführerem a vládním radou Dr. Friedrichem Bergerem, který byl převelen z Vídně do Prahy. Přítomni byli i zemědělský rada Willi Erdnüss, kriminální tajemník a vedoucí třetího referátu gestapa Pardubice, zabývajícího se kontrašpionáží a parašutisty, Ernst Linsel, vedoucí druhého levicového referátu z pardubického gestapa Otto Schulz.

4.4 Srovnání Ležáků se zemí

Po odvozu obyvatel byla hospodářství v osadě vyrabována a dobytek byl přemístěn do Dachova. Na samotném ničení a vypálení Ležáků se podílelo asi třicet příslušníků německé pořádkové policie z pardubické roty. Vypalování měl na starost kulometný oddíl z téže roty. Ležáky vzplály mezi čtvrtou a pátou hodinou odpolední. Kolem sedmé

---

¹⁰⁸ Doležalová, 2007 : 62.

hodiny téměř všechny domky dohořely, pouze dva musely být zapáleny znovu. Aby se k Ležákům nikdo nepřiblížil, zůstala zde hlídka četníků z Chrudimi. Není jisté, kolik osob se účastnilo zásahu v Ležákách, jisté je, že to bylo několik set mužů, internetové stránky Ležáckého památníku uvádějí počet okolo 500 mužů.

Ležáky byly srovnány se zemí až po roce a čtvrt od vypálení. Srovnání se zemí dostali na starost káránci pracovní-výchovného tábora Hradištko a káránci ze zemské donucovací pracovny v Ruzyni a dalších táborů. Odpracováno bylo celkem 25 000 hodin. Lidé z okolí si mohli zakoupit cokoliv z ležáckého spáleniště. Při likvidačních pracích byly nalezeny pečlivě uschované zbraně a peníze.

4.5 Osudy obyvatel

Osud obyvatel se od osudu lidických liší v tom, že v Ležákách byli zastřeleni muži, ženy i děti (s výjimkou dvou).¹⁰⁹ Všechny třicet tři ležáckých obyvatel starších patnácti let bylo 24. června 1942 popraveno u tří popravčích kůlů u Zámečku v Pardubičkách, v lesní části ubytoven. Popravy tříčlenných skupin začaly kolem čtvrt na deset, kdy z Ležáků zbyly již jen ohořelé trosky. Těla obětí byla odtažována za připravenou plachtu a ohledána vojenským lékařem z Pardubic. Následně byly oběti odváženy do krematoria a spáleny.

Všechny třináct ležáckých dětí bylo téhož dne v Pardubicích odebráno matkám a k sedmé hodině večerní převezeno do Prahy na Vinohrady do Masarykovy ligy proti tuberkulóze v Dykové ulici.¹¹⁰ Dne 6. července přijelo dvanáct dětí do Lodže, z nichž jedenáct bylo z Ležáků a dvanáctým byla Dagmar Veselá z Lidic. Byly umístěny na Gneisenaustrasse 41/43. Tyto děti byly z Lodže odvezeny 25. července směrem na Chelmno, kde byly pravděpodobně zplynovány.

---

¹⁰⁹ Srov.: Stehlík, 2007 : 61.

¹¹⁰ Srov: Doležalová, 2007 : 67.

Pouze sestry Štulíkovy byly z Pardubic odvezeny do Prahy a poté do Lodže, kde byly uznány za schopné poněmčení a odvezeny do dětského domova Bruckau, kde se setkaly Václavem Zelenkou a Hanou Špotovou z Lidic. O tom, že jejich další cesta vedla do Puschkau podává zprávu vedoucí dětského domova Meta Höpfner Župnímu sociálnímu úřadu při Župní samosprávě v Poznani.¹¹¹ Děti byly poté dány do adoptivních rodin.

4.6 Poválečný vývoj Ležáků

Na krutý osud Ležáků se též nedá zapomenout, a proto v Miřeticích vznikl Přípravný výbor pověřený péčí o pietní území a organizací upomínkové slavnosti. V předvečer vzpomínkové slavnosti, dne 23. června 1945, se v Ležákách uskutečnila církevní slavnost se mší svatou. Na kopci Vysoká paseka byl postaven dřevěný kříž a na místech, kde původně stály domky, byly z kamenů naznačeny náhrobky. Vzpomínková slavnost, nazývaná též celostátní smuteční tryzna, se konala 24. června. Této tryzny se účastnilo osmdesát tisíc lidí¹¹². U Zámečku v Pardubičkách bylo 2. července 1945 zorganizováno vzpomínání na ležácké obyvatele a na všechny padlé občany účastníci se národního odboje.

Vývoj Ležáků po válce směřoval poněkud jiným směrem než v Lidicích. Nestavěly se nové domy, nebylo pro koho. Válku přežily pouze dvě z ležáckých dětí, sestry Štulíkovy. V červnu 1946 byla nalezena první a následujícího měsíce druhá. Obě žily novým životem u adoptivních německých rodin. Přeživším sestrám Štulíkovým vystavěla v roce 1949 Společnost pro obnovu Lidic domky ve Včelákově naproti stavení jejich dědečka. Sestrám byla po přestěhování přidělena pěstounka.

---

¹¹¹ Srov.: Doležalová, 2007 : 79.

¹¹² Doležalová, 2007 : 97.

Dne 6. července 1945 vznikl Akční výbor Ležáky, na základě usnesení MNV Miřetice a Louka, který si dal za úkol chránit památné území Ležáků a pečovat o pozůstalé. Dne 24. března roku 1946 předal Edvard Beneš v Dachově pozůstalým z Ležáků, Včelákova, Vrbatova Kostelce a dalších Čsl. válečné kříže 1939.

Dlouhá léta se projednávala výstavba a dokončení Památníku v Ležákách. Součástí pietního území se po roce 1966 stalo v blízkosti bývalého lomu muzeum a následně restaurace. Dne 16. června 1971 byla otevřena žulová budova Památníku Ležáky. Umístěny zde byly fotografie zemřelých osob v souvislosti s Ležáky, popel osob popravených v roce 1942 v pardubickém krematoriu a několik předmětů nalezených v ležáckém údolí. Za národní kulturní památku bylo však pietní území Ležáky prohlášeno vládou Československé socialistické republiky až 24. února 1978. Znovu bylo pietní území Ležáky prohlášeno národní kulturní památkou Nařízením vlády ČR v roce 1996 a 1999, jednalo se však o větší území než v roce 1978. V roce 2008 byla národní kulturní památka Ležáky převedena do péče Památníku Lidice, především z důvodů vyřešení samostatného financování Národní kulturní památky Ležáky.¹¹³

---

¹¹³ Srov.: *Ležáky-memorial : Převedení NKP Ležáky do péče Památníku Lidice* [online]. 2008 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lezaky - memorial.cz/lidice_memorial_cz.aspx>.

5 VÝSTAVBA A ŽIVOT LIDIC PO VÁLCE

5.1 Přeživší obyvatelé Lidic

5.1.1 Návrat lidických žen po osvobození

Dne 12. června 1942 bylo dopraveno sto osmdesát čtyři žen¹¹⁴ do největšího ženského koncentračního tábora Ravensbrück. Další čtyři ženy, které byly v oné době těhotné, byly po porodu z Prahy převezeny přes Terezín do koncentračního tábora spolu se sedmi ženami, jejichž dětem nebyl ani jeden rok. Dalších sedm žen z rodiny Horákovy a Stříbrných bylo zastřeleno společně s muži v Praze v Kobylisích. V koncentračním táboře bylo vězněno tedy sto devadesát pět žen. Celkem bylo ale postiženo dvě stě dva žen a dívek starších 16 let.¹¹⁵

Ženy umíraly na následky špatného zacházení v táboře či v plynových komorách. Přímo v Ravensbrücku zemřelo jednadvacet žen. Z Ravensbrücku bylo dvacet osm žen dopraveno do Majdanku, kde zemřelo pět žen a zbylých třidvacet zahynulo ve vyhlazovacím táboře Osvětim. Celkem tedy čtyřicet devět žen zemřelo v koncentračním táboře a v plynových komorách.¹¹⁶ Další tři ženy jsou dodnes nezvěstné, ale pravděpodobně zahynuly na pochodu smrti,¹¹⁷ který začal 27. dubna 1945. Po třech dnech byla skupina vězeňkyň dozorci opuštěna a krátkou část cesty absolvovala sama. Nakonec se utábořily v lese před Schwerinem, kde se setkaly se skupinou osvobozených politických vězňů. S nimi se přesunuly na nákladních autech do Neu Brandenburgu, kam pro ně přijela auta z Kladna. Dne 2. června 1945 se přeživších sto čtyřicet tři lidických žen vrátilo opět do vlasti.

---

¹¹⁴ Srov.: Louda, 1946 : 62.

¹¹⁵ Srov.: Louda, 1946 : 62. Cílek – Čermák, 2007 : 82 – 83.

¹¹⁶ Pozn. autora: V některých publikacích se uvádí, že v koncentračním táboře zahynulo 50 žen.

Lidické ženy držela v koncentračním táboře naděje, že se jednoho dne opět sejdou se svými nejbližšími, manželi, otci, bratry a především dětmi. Utrpení, kterým si musely projít, nebylo nic oproti tomu, když se po válce dozvěděly, co potkalo jejich nejbližší a jejich domov. Kladenské hutě prozatím uvolnily byty a vily po vystěhovaných Němcích a daly je k dispozici lidickým ženám. Zajištěny byly i věcné dary a měsíční výplata podpory. Hlavní péči zajišťoval Přípravný výbor společnosti pro Obnovu Lidic, ale žádná sebevětší péče nemohla smazat a nahradit prožitá utrpení a nenahraditelnou ztrátu. Kromě vzpomínek připomínaly lidickým ženám strastiplné roky také zdravotní komplikace, které se postupně projevily a mnohé přetrvaly po celý život. Navrátilší lidické ženy se také obtížně zbavovaly různých návyků z lágru. To, co ostatní lidé považovali za normální, bylo pro ně nezvyklé.

5.1.2 Lidické děti

Obtížného úkolu nalézt ztracené lidické děti se ujala organizace *Hauptausschuß, Opfer des Faschismus*¹¹⁸, německý výbor založený již v roce 1945 v oddělení pro sociální záležitosti při Berlínském magistrátu. Tato organizace pátrala po ztracených dětech odvečených okupanty. Repatriační komise při Ministerstvu práce a sociální péče zveřejnila listinu se jmény osmi set devadesáti dětí odvečených za okupace nacisty, na níž byly uvedeny i děti z Lidic. Tento dokument byl na výzvu československého Ministerstva vnitra zveřejněn hlavním výborem *Opfer des Faschismus*. Najít všechny zavlčené děti byl však nelehký úkol. Německo bylo rozděleno do zón, všude se pohybovali uprchlíci, váleční zajatci a vyhnanci z celé Evropy. Úřady, které fungovaly za války a které se také podílely na akci proti Lidicím, byly zrušeny.

---

¹¹⁷ Srov.: *Občanské sdružení Lidice : Lidické ženy* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.lidice.cz/obec/historie/tragedie/074.html>>.

¹¹⁸ Hlavní výbor „Oběti fašismu“. In: Macková – Ulrich, 2003 : 80.

Němci se před koncem války snažili zničit veškerou dokumentaci. Dokumenty, které se zachránily, byly roztroušeny a nebyly uspořádány. Tento výbor chtěl alespoň částečně napravit křivdy, kterých se nacistické Německo dopustilo. Organizace „Oběti fašismu“ vydala zvláštní výzvu k hledání ztracených lidických dětí: „Nesmí existovat žádné místo v Německu, žádný magistrát, policejní revír, organizace bývalých bojovníků proti fašismu, žádná kazatelna, katedra, časopisy, vysílače, odborářské domy, shromáždění, žádný dům, žádný byt, rodina, kde by nezazněla výzva: Co bylo s dětmi z Lidic? Kdo ví něco o dětech z Lidic? Němci ve městě i na venkově! Voláme vás k tomuto dílu lásky k bližnímu a k odčinění křivd – pomozte nám! Hledáme děti z Lidic!“¹¹⁹

Za pomoci manželky prezidenta Beneše, Hany Benešové, vznikly pátrací skupiny, které hledaly lidické děti v Polsku a Německu. Po téměř dvou letech bylo nalezeno pouhých 9 dětí, které byly v Kladně a Lodži uznány jako schopné poněmčení. První nalezené dítě se zúčastnilo první smuteční lidické tryzny dne 10. června 1945. Další z nich, která se do vlasti vrátila 9. září 1945, pomohla svou podrobnou výpovědí a dobrou pamětí nalézt další lidické děti.

Po dvouletém pátrání bylo nalezeno sedmnáct lidických dětí z celkového počtu devadesáti pěti dětí narozených před lidickou tragédií a dalších sedmi narozených po lidické tragédii pod dohledem nacistů.¹²⁰ Některé lidické děti konec války zastihl v dětském domově a některé v nových adoptivních rodinách. Jeden chlapec byl nalezen v lágru, jelikož se nechtěl učit německy a nechtěl navštěvovat německou školu. Dodnes

---

¹¹⁹ Moulis, 1972 : 38 – 39.

¹²⁰ Pozn. autora: Mezi tyto děti počítám všechny lidické děti, které se narodily po lidické tragédii. Čtyři děti se narodily ještě před odvezením jejich matek do koncentračního tábora. Další dvě děti se narodily v Praze, ale jejich matky byly před zjištěním těhotenství internovány v Ravensbrücku a k porodu převezeny. Poslední dítě, v tomto výčtu, se narodilo v koncentračním táboře a bylo hned po porodu dozorkyněmi zavražděno.

je osud ostatních lidických dětí neznám a žádné další dítě nebylo nalezeno.

5.1.2.1 Nalezené lidické děti

Zemská porodnice a ústav pro péči o dítě v Praze reagoval na rozhlasovou výzvu z 25. května 1945 a potvrdil pobyt dětí, jimž v době lidické tragédie nebyl ani jeden rok, zároveň pátrající nasměroval na bývalý německý dětský domov v Praze-Krči. Sedm dětí mladších jednoho roku bylo 13. června 1942 německým Červeným křížem dopraveno do „Zemské porodnice a ústavu pro péči o dítě v Praze II, Karlově ul. Zde byly do konce roku 1942 a 1. ledna 1943 byly umístěny v německém dětském útulku Masarykových domovů v Praze-Krči.“¹²¹ S výjimkou jednoho chlapce, který zemřel, byly ostatní po válce nalezeny zde. S maminkou se ovšem setkaly pouze čtyři, zbylým dvěma maminka zemřela v Ravensbrücku.

Ze čtyř dětí, které se narodily ženám ještě před internací v Ravensbrücku, je známo, že ani jedno se nedožilo jednoho roku. Zemřely na různé nemoci v dětských domovech a nemocnicích v Praze a okolí. Obě dvě děti, jejichž matky byly k porodu převezeny do Prahy, přežily válku pod jinými jmény v adoptivních rodinách.

Sedm dětí, které byly v Lodži vybrány k poněmčení, bylo převezeno do kláštera v Lodži a dále do dětského domova v Puščikuvku. Zde se setkaly se dvěma dětmi vybranými k poněmčení již v Kladně. V tomto domově se děti musely naučit německy a poté byly dány s pomocí spolku Lebensborn do německých rodin.

---

¹²¹ Macková – Ulrich, 2003 : 19.

5.1.2.2 Zavražděné lidické děti

Víme již, že v Kladně byly vybrány tři děti vhodné k poněmčení. Konce války se však dočkaly pouze dvě z nich. Třetí bylo z rasového výběru vyřazeno a zavražděno v Chelmnu spolu s dětmi z Ležáků.

Všechny ostatní děti, které nevyhovovaly rasovým požadavkům, byly poslány do tábora v Lodži v Gneisenaustraße 41. Přesidlovací centrála v Lodži obdržela před jejich příjezdem telegram od velitele bezpečnostní policie a SD¹²² Eduarda Fischera. V něm stálo: „Na vyšší rozkaz byla po atentátu na Heydricha vyhlazena obec Lidice. Mužské obyvatelstvo bylo zastřeleno, ženy odvezeny do koncentračního tábora na doživotí. Děti byly přezkoumány, zdali jsou schopny, či ne. Neschopné budou odevzdány vám a mají být přes váš polský tábor poslány dál. Nějaká zvláštní péče není žádoucí.“¹²³ V Lodži byly děti umístěny v bývalé textilní továrně. Po několika dnech bylo vedoucím lodžského RuSHA Waltrem Robertem Dongusem¹²⁴ vybráno dalších sedm dětí vhodných k poněmčení. Stále nebylo jasné, jaký bude osud ostatních jednaosmdesáti dětí.

V Lodži převzal lidické děti vedoucí přesidlovací centrály SS-Obersturmbannführer Hermann Krumej v domněnku, že děti jsou určeny k „zvláštnímu opatření“. Posílal telegram do Berlína a žádal Hlavní říšský bezpečnostní úřad o zprávu, jak má být s dětmi naloženo. Krumej tímto

---

¹²² Sicherheitsdienst neboli bezpečnostní služba. In: *VÁLKA.CZ : Nacistické bezpečnostní složky v protektorátu* [online]. c1997-2011 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/27364>>.

¹²³ Konopka, 1957 : 32.

Jolana Macková a Ivan Ulrich také ve své publikaci citují tento telegram. V jejich verzi se navíc také píše: „Děti je 90. Přijedou pravidelným vlakem v sobotu 13. června 1942 ve 21 hodin 30 minut. Postarejte se o převzetí a ihned odešlete do příslušného tábora. Podle stáří je pět dětí 1 až 2 roky, 6 dětí 2 až 4 roky, 15 dětí 4 až 6 let, 16 dětí 6 až 8 let, 12 dětí 8 až 10 let, 36 dětí je od 10 do 16 let. Děti s sebou nic nevezou, jen to, co mají na sobě.“

¹²⁴ Mackova – Ulrich, 2003 : 24.

dal podnět k hromadné vraždě lidických dětí.¹²⁵ Pravděpodobně Adolf Eichmann, jeden z hlavních organizátorů holocaustu, dal příkaz k jejich vraždě. V této době, 1. července, děti odesílaly příbuzným korespondenční lístky se zpáteční adresou „Litzmannstadt, Lager Gneisenau 41, Warthegau“, posílaly srdečné pozdravy, ptaly se na rodiče a žádaly nějaké peníze, oblečení a jídlo.

Dne 2. července 1942 bylo osmdesát jedna lidických dětí, které byly přechodně dopraveny do Gneisenau 41, řádně předáno v Lodži místní úřadovně gestapa. Z tohoto dne pochází potvrzení a transportní listina českých dětí, o tom, že byly 2. července odvezeny z lodžského tábora. Posledním záznamem o těchto dětech je hlášení o stavu tábora z 3. července, v němž je u lidických dětí poznámka „odchod“. Děti byly převezeny do sedmdesát kilometrů vzdáleného vyhlazovacího tábora Chelmno mezi Varšavou a Poznaní – tam končí jejich poslední stopa. Od této doby neexistují již žádné dokumenty, písemné zprávy či hlášení. S největší pravděpodobností však všech osmdesát dva¹²⁶ dětí zahynulo výfukovými plyny ve speciálně upravených autech¹²⁷ v polském koncentračním táboře v Chelmnu. Jediné, co po těchto dětech zbylo, je několik dopisů odeslaných jejich příbuzným.

5.1.3 Norimberský proces

Po válce stanulo před Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku čtyřicet největších nacistických zločinců, z nichž jedenáct bylo popraveno. Při tomto procesu byl osud Lidic několikrát zmiňován. Po skončení tohoto tribunálu proběhlo ještě několik procesů s nejtěžšími válečnými zločinci. Jedním z nich byl i v březnu 1947 proces

---

¹²⁵ Srov.: Mackova – Ulrich, 2003 : 26. Stehlík, 2004 : 99.

¹²⁶ Pozn. autora: K 81 dětem musíme počítat i jedno dítě, které bylo původně s dalšími dvěma vybráno v Kladně k poněmčení a následně z tohoto výběru vyřazeno a dopraveno také do Chelmna.

¹²⁷ Nacisté těmto autům říkali Swagen neboli Sonderwagen. In: Cílek – Čermák, 2007 : 66.

s organizací Lebensborn, kde svědčily i dvě zachráněné lidické děti. Nacisté účastníci se za války na ničení Lidic se museli samostatně zodpovídat před československými soudy. Těmito soudy byli odsouzeni k trestu smrti K. H. Frank a Kurt Daluege. V roce 1947 se v Praze konal Mimořádný lidový soud, kde byli souzeni příslušníci kladenského gestapa. Odsouzeni k trestu smrti byli H. Wiesmann, T. Thomsen, O. Felkl, W. Foerster, O. Gehle a R. Vlček. Ostatní byli odsouzeni k odnětí svobody na několik let až na doživotí.

5.2 Společnost pro obnovu Lidic

Za účelem vybudování nové obce, která by nesla stejný název, pečovala o přeživší lidické občany a byla připomínkou nacistické bezohlednosti, vznikla Společnost pro obnovu Lidic. Také byl založen Místní národní výbor Lidice (MNV), který byl později zrušen a následně obnoven po návratu prvních lidických žen za pomoci ONV Kladno.¹²⁸ V Buštěhradě také vznikl první Přípravný výbor Lidice. Na později zrušený Přípravný výbor Lidice navázal na základě rozhodnutí vlády z června 1945 Přípravný výbor Společnosti pro obnovu Lidic, který byl ustanoven, aby právně upravil vznik Společnosti pro obnovu Lidic. Příprava zákonů ovšem trvala déle než rok. Až 13. září 1946 se zákonem č. 187/1946 Sb. zřizuje Společnost pro obnovu Lidic. Zákon se netýkal pouze Lidic, ale též Ležáků a všech osob vězněných v koncentračních táborech.

O výstavbě nových Lidic rozhodla československá vláda 6. června 1945 a své usnesení oznámila na první lidické tryzně. Zrušena byla okupační nařízení o zániku Lidic a o připojení Lidic ke katastrálnímu území Buštěhradu. Přípravný výbor Společnosti pro obnovu Lidic spravoval sbírku, která byla pořádána na pomoc Lidicím.

---

¹²⁸ Pozn. autora: Okresní národní výbor.

V den konání první smuteční tryzny, tedy 10. června 1945, vyhlásil Zemský národní výbor v Praze soutěž na plán výstavby nových Lidic. Soutěž trvala do 28. října 1945 a na jejím základě bylo vybráno pět architektů, Václav Hliský, Richard Podzemný spolu s Antonínem Tenzerem, Františkem Markem a Zbyňkem Jirsákem. Ti měli vypracovat společný plán pro úpravu obce. Finální návrh byl předložen v květnu 1947. Později bylo rozhodnuto, že na území bývalé obce bude vybudováno pietní území a nová obec bude vybudována poblíž.

5.2.1 Výstavba nových Lidic

První úpravy probíhaly na území bývalé obce. Muselo být vyznačeno, kde stály původní nejdůležitější obecní budovy, bývalý hřbitov a společný hrob lidických mužů. Zajistit se musela dostupnost do nově budované obce. Od okolních obcí Buštěhrad, Makotřasy a Hřebče musely být vykoupeny pozemky, na kterých měly stát nové Lidice. Společnost pro obnovu Lidic si nechala od lidických žen podepsat zřeknutí se všech nemovitostí po zesnulém manželovi a souhlas o postupu majetku do rukou Společnosti, která se tímto také zavazovala vybudovat přeživším nový domov a nahradit majetek, kterého se zřekla. Každý navrátilší se lidický občan měl dostat v nových Lidicích rodinný domek. S touto koncepcí ovšem souvisel problém pozůstalosti. Muselo se čekat na ukončení pátrání po nezvěstných lidických občanech, aby mohli být prohlášeni za mrtvé a jejich vlastnictví převedeno též na společnost.

Jedinou výjimkou v tomto systému byl Josef Horák a Josef Stříbrný s rodinami. Pro ně, jako pro příslušníky britské RAF, nebylo v Lidicích místo. „Bohužel se stalo, že shromáždění lidických žen oba muže z nových Lidic vyloučilo.“¹²⁹ Sovětská propaganda jim dokonce v některých případech dávala za vinu vypálení obce.¹³⁰

---

¹²⁹ Hanzlíková – Veverka, 2009 : 17.

Přípravy výstavby započaly roku 1947, kdy byly v blízkosti obce postaveny provizorní obydlí a jídelna pro dělníky. Následujícího roku započala samotná stavba domů. První ženy se do Lidic mohly nastěhovat, i přes potíže plynoucí z nedostatku materiálu, na Vánoce 1949. Do roku 1950 byla dokončena výstavba padesáti budov a zbývající se stavěly v následujících letech. Schválena byla výstavba 150 rodinných domků, školy, administrativní budovy, kulturního domu, obchodního střediska a muzea. V roce 1949 byl při revizi z projektu vypuštěn kostel. Společnost pro obnovu Lidic odpovídala za výstavbu obce do roku 1952, poté odpovědnost převzal Krajský národní výbor v Praze.

---

¹³⁰ Po vítězství komunistů v roce 1948 se ti, jež za svobodu bojovali v britské RAF, stali nepřáteli. Josef Horák odešel se svou rodinou do exilu a sloužil v britské RAF, kde v roce 1949 zahynul při letecké tragédii. Josef Stříbrný byl vyhozen z československé armády, žil v osamění a zapomnění. Zemřel v roce 1976. In: Stehlík, 2004 : 112.

6 PAMÁTNÍK LIDICE A VZPOMÍNKOVÉ AKCE

6.1 Poválečná léta a setkávání v Lidicích

Dne 3. června 1945 odhalili vojáci Rudé armády u hromadného hrobu lidických mužů pomník, na němž stálo: „Lidickým občanům – obětem německo-fašistických okupantů od rudoarmějců, seržantů a důstojníků jednotky hrdiny Sovětského svazu plukovníka Pankova.“¹³¹ O týden později se 10. června 1945 uskutečnila první smuteční Lidická tryzna, které se účastnilo sto padesát tisíc občanů z celé republiky.¹³² Hromadný hrob mužů určili zemědělstí dělníci z buštěhradského velkostatku, kteří pozorovali, jak se půda v tomto místě sesedává. V den tryzny bylo toto místo pokryto státní vlajkou.

Na přípravě první lidické tryzny se podílely již výše zmiňovaný ONV Kladno a MNV Buštěhrad a jimi vybudovaný Přípravný výbor Lidice. Tyto dva národní výbory měly připravit území na státní smuteční manifestaci. Úpravy terénu řídili stavební referenti Jaroslav Fiedler, člen revolučního ONV Kladno a arch. Ing. Benš.

Ve státní svátek 28. října 1945 byli všichni popravení lidičtí občané vyznamenáni Československým válečným křížem. Stejné uznání bylo uděleno 10. června 1946 E. Benešem obci Lidice.

6.2 Setkání v Lidicích

Od dob poválečných se Lidická tryzna koná každý rok 10. června. V období komunistické nadvlády se Lidice staly místem, kam KS vozila stranické návštěvy. Na setkání v Lidicích se krom hesel odsuzujících nacistickou hrůzovládu objevovaly i propagandistické slogany. „Původní pietní vzpomínka na lidické oběti se postupem doby proměnila

---

¹³¹ Stehlík, 2004 : 116.

¹³² Moulis, 1972 : 17.

v pravidelné politické shromáždění, které tehdejší mocní zneužívali k prezentaci svých ideologických frází.“¹³³ Proto česká veřejnost vnímala Lidice jako prominentní komunistickou ves, což mělo na její další vývoj značný dopad, jelikož po roce 1989 politici i lidé ztratily o obec zájem. Teprve v roce 2000, kdy vznikl Památník Lidice jako příspěvková organizace Ministerstva kultury České republiky, se opět začalo o pietní území a o památník pečovat.

6.3 Vstupní areál na pietní území

Před vstupem na pietní území, prochází návštěvník tzv. vstupním areálem. V tomto areálu byla od konce 80. let budována „megalomanská stavba nového památníku“¹³⁴, která byla odstraněna v roce 2002 před 60. výročím lidické tragédie. Památník v následujících letech prošel rozsáhlejší přestavbou a zdokonalením muzea, které návštěvníkům představuje poklidný život Lidic před okupací a tragický osud v červnu 1942. Bránu lidického areálu tvoří tzv. glorieta, stavba s osmibokou jehlancovou střechou, stojící na osmi vysokých sloupech. Po obou stranách gloriety vybíhají dvě křídla kolonády, v jednom z křídel je umístěno muzeum a v druhém vzdělávací centrum. Naproti gloriety je umístěna síň IN MEMORIAN. Ke gloriety vede alej Barnetta Strosse.

6.3.1 Muzeum Lidice

Komplex budov, který se stal součástí nových Lidic, byl vystavěn v roce 1962 podle projektu architekta Františka Marka. Po rozsáhlejší rekonstrukci byla v roce 2006 otevřena nová budova lidického muzea s expozicí „A nevinní byli vinni...“ Muzeum návštěvníkům v desetiminutovém filmu představí život ve starých Lidicích, počátek okupace, R. Heydricha, spáchaný atentát a následné represálie.

---

¹³³ Stehlík, 2007 : 142.

¹³⁴ Stehlík, 2004 : 133.

Následující expozice se skládá z několika částí, v nichž každá seznamuje návštěvníka s předehrou tragédie, vyhlazením obce a osudy obyvatel. Expozice je zakončena vzpomínkami těch, jež lidickou tragédii přežili.

K budově muzea náleží také síň IN MEMORIAN, budova pod terasou dvoumetrového schodiště, naproti gloriету, sloužící pro krátkodobé tematické výstavy.¹³⁵

V komplexu budov, se kromě muzea nachází i vzdělávací středisko, umístěné naproti muzeu, které „navazuje na multimediální expozici a je nezbytnou součástí celé koncepce muzea.“¹³⁶ V těchto prostorách se nachází stručný popis historie obce s dokumentárními snímky a dobovými fotografiemi.

6.3.2 Lidická galerie

Lidická galerie dříve sloužila jako kulturní dům. Její stavba započala v roce 1957. Po roce 1989 budova získala soukromého majitele, který chtěl objekt přestavit na výrobu mražených potravin. Naštěstí budovu v únorové dražbě v roce 2001 získal Památník Lidice a do dvou let z ní vybudoval Lidickou galerii se stálou expozicí „Lidické sbírky“. Tato Sběrka vznikla díky dr. Barnettu Strossovi, jenž v roce 1966 v rámci hnutí „Lidice shall live“ vyzval umělce z celého světa, aby lidické galerii přispěli svými výtvarnými díly. V prvním patře v mramorovém sálu je od května do října vystaven vždy aktuální ročník Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice.

Před budovou galerie již od roku 1962 stojí pomník Carrara Lidicím, dle návrhu architekta Františka Marii Černého. V Lidické galerii

---

¹³⁵ Srov.: *Lidice-memorial : Muzeum Památníku Lidice* [online]. 2005 [cit. 2011-04-02].

Dostupné z WWW: <http://www.lidice-memorial.cz/museum_cz.aspx>.

¹³⁶ Hanzlíková – Veverka, 2009 – 21.

se pravidelně konají výstavy, vzdělávací programy, koncerty, kulturní pořady a divadelní představení.

6.3.3 Růžový sad

Sad přátelství a míru vznikl v roce 1955 z iniciativy předsedy britského výboru „Lidice shall live“ dr. Barnetta Strosse, jemuž bylo dne 21. června 1957 uděleno čestné občanství Lidic. Tento sad spojuje území starých a nových Lidic. Po roce 1989, kdy zájem české veřejnosti ochladl, růžový sad značně zpustl. To bylo napraveno po roce 2001, kdy byla uspořádána akce „Růže pro Lidice“. Díky ní se podařilo získat stovky nových růží z celého světa a opět růžový sad obnovit. Po této rozsáhlé rekonstrukci se místu říká „Růžový sad.“ Právě růže, které kvetou nejkrásněji v červnu, v měsíci lidické tragédie se stala symbolem nových Lidic.¹³⁷

6.4 Pietní území

Pietní území Lidic se nachází v místech, kde původně stávala obec Lidice. Na začátku území, kde dříve stávaly Lidice je označeno místo, kde stával první dům v obci a ze kterého si nacisté za války udělali „hlavní stan“. Na pietním území se nacházejí základy Horákova statku, kde byli popraveni lidičtí. Nachází se zde vyznačený hromadný hrob a pomník věnovaný zastřeleným lidickým mužům. Také jsou zde vyznačeny základy kostelu sv. Martina a obecné školy, důležitých obecních budov. Obnoven je i starý lidický hřbitov, vedle něhož je postaven hřbitov nový. Pietní území je doplněno o řadu soch, jedná se o Památník dětským obětem války a několik soch znázorňujících lidické ženy a matky. Známa je socha „Lidická matka“, vytvořená Marií Chytilovou v roce 1982, která je též umístěna v Kladně vedle gymnázia.

---

¹³⁷ Srov.: Hanzlíková – Veverka, 2009 : 15.

6.4.1 Památník dětských obětí války

Tento pomník tvoří v Lidicích připomínku krutosti, jež se nacisté dopouštěli na těch nejmenších. „Památník dětských obětí války“ se stal součástí pietního území v devadesátých letech 20. století. Na sousoší je do bronzu odlito osmdesát dva lidických dětí v nadživotní velikosti. Jedná se o 42 dívek a 40 chlapců, kteří byli zavražděni v Chelmnu. Na památníku pracovala akademická sochařka Marie Uchytlová, pohnuta osudy lidických a všech ostatních dětí postižených nacismem, od roku 1969. Sousoší představuje symbol 13 miliónů dětských obětí války. Vytvoření dvaosmdesáti soch trvalo dvacet let. V roce 1989 byly sochy ze sádky dokončeny. Po celou dobu probíhaly spontánní sbírky. Autorka však z vysbíraných peněz nic nedostala. První tři sochy nechala odlít do bronzu ze svých vlastních úspor. „Zdrcena nespravedlností, lhostejností, nezájmem hovoří o tom, že jsou lidické děti vražděny podruhé, ale tentokrát doma.“¹³⁸ V této době autorka umírá a o odlití památníku do bronzu usiluje její rodina. Snaha manžela Jiřího V. Hampla, přátel, příznivců, darů z ČR i zahraničí a Spolků pro realizaci Památníku dětských obětí války založených v Praze a Plzni vedla k odlití soch do bronzu. V roce 2000 bylo odhaleno posledních sedm soch a památník byl kompletní.

V listopadu 2010 byla neznámým pachatelem odtrhnuta ze sousoší socha jednoho lidického dítěte. Při veřejné sbírce bylo vybráno 161 tisíc. Kopii vytvořil sochař Ondřej Hejtmánek, který se vzdal nároku na honorář. Peníze byly použity tedy na materiál a zbytek na obnovu Růžového sadu. Slavnostně byla socha odhalena v lednu 2011.

---

¹³⁸ Stehlík, 2004 : 130.

7 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce byl popis událostí souvisejících s lidickou tragédií. Zaměřila jsem se na příčinu a sled okolností, jež vedly k vypálení obce Lidice, rozdělení rodin, zavraždění lidických mužů i většiny dětí a internaci lidických žen. Zohledněny a popsány jsou též ve stručnosti i některé životní etapy lidických žen a dětí. Nejdokladnějším a nejkrutějším osudem, který potkal malé lidické děti, se věnuji rozsáhleji. Snažila jsem se porovnat co nejvíce literatury, aby data v mé práci byla co nejpřesnější. Část práce je věnována též osadě Ležáky, kterou potkal stejný osud jako Lidice. Závěrečná část se zabývá výstavbou nových Lidic a komplikacemi s tím souvisejícími. Budování nových Lidic a s tím související nesnáze, úřední i stavební, si zaslouží značnou pozornost, ovšem v mé práci se touto problematikou nebudu zabývat podrobněji, pouze zmíním údaje nezbytné pro mé téma. Poslední kapitola mé bakalářské práce je věnována výstavbě pietního území, růžovému sadu a historii Památníku Lidice.

Za cíl mé práce nepokládám vyjmenování všech účastníků českého odboje, kteří měli pomáhat parašutistům, kteří se nacházeli v okolí Ležáků, ani všech lidí, kteří se účastnili vyhlazení Lidic a Ležáků. Zmínila jsem jen nejdůležitější osoby, které měly zásadní vliv na vývoj situace. Jmenovitě se má práce nezabývala ani jednotlivými osudy lidických obyvatelů. Při zpracování literatury jsem narazila na několik nesrovnalostí ohledně počtu zavražděných lidických dětí a žen.

Při zmapování mnou vybraného období bych se nerada dopustila opomenutí důležitého faktu, kvůli čemuž by má práce nebyla relevantní. Ráda bych, aby má práce přiblížila tuto problematiku každému, kdo se o tuto část českých dějin zajímá a nemá o této etapě dostatečné informace. Například jen málokdo ví, jaká souhra nešťastných náhod, falešných stop a intrik vedla k rozhodnutí o vypálení obce Lidice. Neméně známým faktem je, jaké úsilí bylo nacisty vynaloženo, aby obce Lidice a Ležáky zmizely z mapy světa. Také je třeba si stále připomínat nelehké

etapy dějin a nezapomínat na období nacistické nenávisti, která zavinila smrt několika milionů lidí. Tato nepochopitelná nenávist, fanatismus a neúcta jsou právě těmi faktory, které měly zásadní vliv nejen na osud Lidic a Ležáků, ale na celé období českých dějin.

Pro lepší orientaci a k doplnění kapitol 3.6.3 a 5.2.2 věnovaných osudu lidických dětí, jsou v příloze umístěny jmenné seznamy nalezených a zavražděných dětí. Také přikládám několik aktuálních fotografií kostela sv. Cyrila a Metoděje v Praze a Lidického památníku a pietního území.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha : Naše vojsko, 1965. 320 s.

CÍLEK, R. – ČERMÁK, F. *Přísně tajné! Speciál: Lidice*.
Praha : Pražská vydavatelská společnost, 2007. 159 s. ISBN 978-80-7250-360-5.

DOLEŽALOVÁ, Jarmila. *Křížovatky času - Ležáky v datech*.
Litomyšl, 2007. 128 s. ISBN 978-80-254-0457-7.

GRUNTOVÁ, Jitka. Gerhard Clages. *Historie (2. světová válka)*
[online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW:
<<http://www.gruntova.cz/druha-svetova-valka/gerhard-clages>>.

HANZLÍKOVÁ, R. – VEVERKA, P. *Lidice dříve. Lidice dnes*.
Nymburk : Vega-I, 2009. 22 s. ISBN 978-80-8675757-99-5.

IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. 2. vyd.
Praha : Panorama, 1982. 174 s.

KOCOUREK, Rostislav. *Lidice*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1972.
60 s.

KONOPKA, Václav. *Zde stávaly Lidice*. 6. vyd. Praha : Naše vojsko
1978. 158 s.

KONOPKA, Vladimír. *Lidice*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1957.
62 s.

KONOPKA, Vladimír. *Až přijdete do Lidic*. Praha : Naše vojsko,
1963. 100. s.

LEŽÁKY.CZ : Historie [online]. Poslední aktualizace 19.9.2007 [cit.
2011-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.lezaky.cz/cz/historie>>.

Ležáky-memorial : Převedení NKP Ležáky do péče Památníku Lidice [online]. 2008 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lezaky-memorial.cz/lidice_memorial_cz.aspx>.

Ležáky-memorial : Tragédie [online]. 2008 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lezaky-memorial.cz/history4243_cz.aspx>.

Lidice-memorial : Historie obce Lidice [online]. 2005 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice-memorial.cz/history_cz.aspx>.

Lidice-memorial : Muzeum Památníku Lidice [online]. 2005 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice-memorial.cz/museum_cz.aspx>.

Lidice : město a památník [online]. [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.lidice.info>>.

LOUDA, Vlastimil. *Lidice. Čin krvavého teroru a porušení zákonů i základních lidských práv*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo vnitra, 1945. 123 s.

LOUDA, Vlastimil. *Lidice. Čin krvavého teroru a porušení zákonů i základních lidských práv*. 3. vyd. Praha : Ministerstvo vnitra, 1946. 122 s.

MACKOVÁ, Jolana. – ULRYCH, Ivan. *Osudy lidických dětí*. 1. vyd. Praha : V ráji, 2003. 100 s. ISBN 80- 903163-9-5.

MARIÁNKOVÁ, Jana a kol. *Lidice 1942 – 2002. Soupis publikací, dokumentů a uměleckých děl v rešeršních domácích a zahraničních institucí*. 1. vyd. Libice nad Cidlinou : VEGA-L, 2002. 191 s. ISBN 80-7276-036-X.

MASTNÝ, Vojtěch. *Protectorát a osud českého odboje*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2003. 238 s. ISBN 80-86432-56-4.

MOULIS, Miloslav. *Lidice žijí*. 1. vyd. Praha : Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1972. 69 s.

MOULIS, Miloslav. *Lidice : Očima pamětníků a autorů literatury faktu*. 1. vyd. Praha : Pražská vydavatelská společnost, 2007. 159 s. ISBN 978-80-7250-368-1

Občanské sdružení Lidice : Lidičtí mučeníci [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice.cz/obec/historie/tragedie/075.html>.

Občanské sdružení Lidice : Lidické ženy [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice.cz/obec/historie/tragedie/074.html>.

SKLENIČKOVÁ, Jaroslava. *Jako chlapce by mě zastřelili... Příběh nejmladší lidické ženy*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2006. 164 s. ISBN 80-7260-164-4.

STEHLÍK, Eduard. *Lidice. Příběh české vsi*. 1. vyd. Praha : V ráji, 2004. 135 s. ISBN 80-86758-13-3.

STEHLÍK, Eduard. *Lidické vzpomínání*. 1. vyd. Praha : V ráji, 2007. 151 s. ISBN 978-80-86758-45-9.

STEHLÍK, Eduard. – RAJLICH, Jiří. – KNÍŽEK, Aleš. – BURIAN, Michal. *Atentát – Operace Anthropoid 1941 – 1942*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2002. 95 s. ISBN 80-7278-157X.

ŠNOBL, Jan. *Lidice žijí*. 1. vyd. Praha : Orego, 1997. 36 s. ISBN 80-86117-05-7.

VÁLKA.CZ : Nacistické bezpečnostní složky v protektorátu [online]. c1997-2011 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/27364>.

VEVERKA, Přemysl. *Jak se chodí do Lidic*. 1. vyd. Nymburk : Vega-L, 2008. ISBN 978-80-86757-90-2.

9 RESUMÉ

My bachelor thesis is called Burn out of Lidice in 1942. The aim of this paper is a description of events connected with the tragedy. I focused on the cause of the massacre of Lidice and its consequences. Taken into account, and are also described briefly some of the life stages of women and children of Lidice. In this work, there are also devoted part of the settlement Lagers, which suffered the same fate as Lidice. The final section deals with the construction of the new Lidice and complications associated with it. I also discuss the history and respectful of the Lidice Memorial.

The aim of my work do not consider the nomination of all the participants of the Czech resistance fighters, who should help the parachutists who were in the neighborhood Ležáky, not all people who participated in Lidice, Ležáky. I will mention only the most important person who had a major impact on developments. Specifically, my work will not deal with the different fates of the inhabitants of Lidice.

The mapping of the selected me, I would not like the fact made an important omission, because of my work which would be relevant. I would like to be closer to work this issue to everyone in this part of Czech history and not interested at this stage of sufficient information. You need to always remember the difficult phase of history and not to forget the Nazi hatred, which caused the death of several million people. This incomprehensible hatred, bigotry and disrespect are just those factors which had a major impact not only on the fate of Lidice and lagers, but for the whole period of Czech history.

For better orientation and to add chapters 3.6.3 and 5.2.2 are located in the annex and found lists of the murdered children. Also, I attach some recent photos St. Cyril and Methodius in Prague and Lidice Memorial and the reverent.

10 PŘÍLOHY

1. Seznam nalezených lidických dětí
2. Seznam nenalezených lidických dětí
3. Kostel sv. Cyrila a Metoděje a krypta, ve které se ukryvali parašutisté
4. Památník dětským obětem války
5. Základy Horákova statku a zeď, u které byli popraveni lidičtí muži
6. Hromadný hrob lidických mužů
7. Základy lidického kostela sv. Martina
8. Základy lidické obecné školy se sochou plačící lidické ženy
9. Obnovený lidický hřbitov
10. Lidická galerie s pomníkem Carrara Lidicím
11. Gloriet
12. Lidické muzeum

Seznam nalezených lidických dětí

Děti jejichž věk v době lidické tragédie nebyl ani jeden rok
1. Pavel Horešovský
2. Veronika Hanfová
3. Josef Minařík
4. Jiří Müller
5. Libuše Müllerová
6. Jiří Pitín

Děti vybrané k poněmčení v Kladně
7. Hana Špotová
8. Václav Zelenka

Děti vybrané k poněmčení v Lodži
9. Anna Hanfová (její dobrá paměť pomohla nalézt ostatní)
10. Václav Hanf
11. Marie Hanfová
12. Marie Doležalová
13. Eva Kubíková (první nalezené lidické dítě)
14. Emilie Frejová
15. Věra Vokatá

Děti narozené po lidické tragédii, jejichž matky byly k porodu převezeny do Prahy z Ravensbrücku
16. Jaroslav (adoptivními rodiči pojmenován Jiří) Korecký
17. Věra (Jana) Müllerová

Seznam nenalezených lidických dětí

Děti narozené po lidické tragédii
1. Karel Hanžl
2. Věnceslava Kohlíčková
3. Marie Pešková
4. Anna Straková

Děti jež v době lidické tragédie byly mladší jednoho roku
5. František Černý

Dítě narozené v koncentračním táboře
7. František Hroník

Děti, které byly pravděpodobně zavražděny v Chelmnu
1. Dagmar Veselá (původně vybraná v Kladně jako vhodná k poněmčení)
2. Josef Brejcha
3. Josef Bulina
4. Anna Bulinová
5. Jaroslava Bulinová
6. Jiří Čermák
7. Miloslav Čermák
8. Božena Čermáková
9. Jiří Frühauf
10. František Hejma
11. Karel Hejma
12. Jaroslava Heřmanová
13. Marie Hocková
14. Věra Honzíková
15. Zdeněk Hroník
16. Božena Hroníková
17. Marta Hroníková
18. Zdena Hroníková
19. Václav Jedlička
20. Karel Kácl
21. Eva Kafková

22. Anna Kaimlová
23. Jaroslav Kobera
24. Václav Kobera
25. Milada Koberová
26. Zdeňka Koberová
27. Hana Kovařovská
28. Ludmila Kovařovská
29. Antonín Kozel
30. Věnceslava Krásová
31. Rudolf Kubela
32. František Kulhavý
33. Jaroslav Kulhavý
34. Miloslav Liška
35. Milada Miková
36. Václav Moravec
37. Jitka Moravcová
38. Karel Mulák
39. Marie Mulákov
40. Zdeněk Müller
41. Antonín Nerad
42. Alena Nová
43. Milada Novotná
44. Antonín Pek
45. Emilie Pelichovská
46. Václav Pelichovský
47. Josef Pešek
48. Anna Pešková
49. Jiřina Pešková
50. Miloslav Petrák
51. Zdeněk Petrák
52. Jiřina Petráková
53. Zdeněk Petřík
54. Marie Litinová
55. Štěpán Podzemský
56. Věra Průchová
57. Josef Příhoda
58. Jaroslava Příhodová
59. Anna Příhodová
60. Věnceslava Puchmeltrová
61. Miloslav Radosta
62. Jaroslava Ramešová

63. Václav Rameš
64. Božena Rohlová
65. Jiřina Růženečku
66. Jiří Sejc
67. Jiřina Součková
68. Marie Součková
69. Miloslav Spal
70. Jarmila Straková
71. Ludmila Straková
72. Josef Suchý
73. Miroslava Syslová
74. Josef Šroubek
75. Marie Šroubková
76. Jaroslava Štorková
77. Antonín Urban
78. Věra Urbanová
79. Josef Vandrdle
80. Karel Vlček
81. Jaromír Zelenka
82. Ivan Žid

Kostel sv. Cyrila a Metoděje a krypta, ve které se ukrývali parašutisté

Památník dětským obětem války

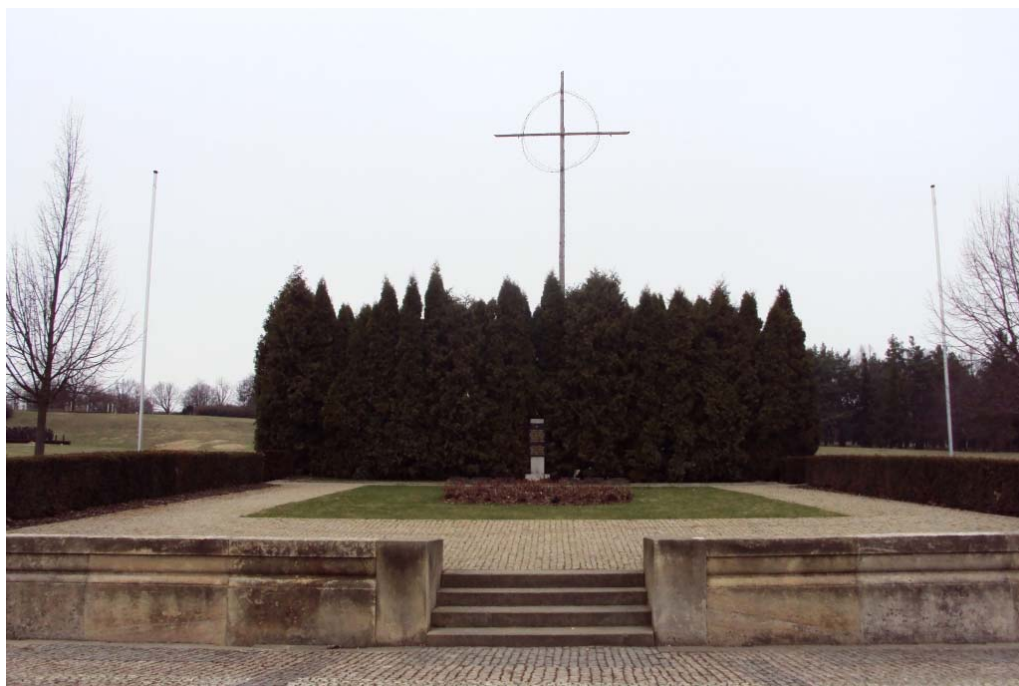
Základy Horákova statku a zeď, u které byli popraveni lidičtí muži

Příloha č. 6

Hromadný hrob lidických mužů

Příloha č. 7

Základy lidického kostela sv. Martina

Příloha č. 8

Základy lidické obecné školy se sochou plačící lidické ženy

Příloha č. 9

Obnovený lidický hřbitov

Příloha č. 10

Lidická galerie s pomníkem Carrara Lidicím

Příloha č. 11

Gloriet

